Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 2 (14328) | 1974 оной январиин 3 | Сэн 2 мүнгэн

ШЭНЭ ЖЭЛДЭ— ШЭНЭ АМЖАЛТЫН ТҮЛӨӨ!

Совет арад коммунизм байгуулгадаа, КПСС-эй XXIV ездын шиндхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтээ үшөө нэ- шата дабажа, шэнэ 1974 оной богоһо алхаба. Шэнэ лдэ шэнэ амжалта туйлахыень, зол жаргалтай, элүүр хэ ябаһыень бүхы уншагшадтаа дахинаа хүсэнэбди.

1973 он — үнэхөөрөө шиндхэхы жэл болоо. Ажалша рхэ совет хүнүүд, тэрэ тоодо манай республикын хү- лмэришэд, колхознигууд, интеллигенци, шиндхэхы жэ- й түсэб, уялгануудаа дүүргэхын түлөө Бүхэсоюзна со- ладис мүрысөөндэ оролсожо, ажалай ехэ амжалта туй- а, урагшаа дабшалтадаа үшөө нэгэ томо алхам хэбэ.

«Совет хүнүүд сэдьхэлээ хананхай, омогорхолой мэ- рэлтэйгээр 1973 оноо үдэшэжэ байна. Энэ жэл олохон йн юумэ асараа. Энэ хадаа манай бүхы арад зоной ххөөрөө габшагай ажалай жэл байгаа. Ажахын, соёл й байгуулалтын бүхы һалбаринуудаар горитой амжал- нууд туйлагдаа», гээд совет арадые шэнэ жэлээр амар- лжа, нүхэр Л. И. Брежневэй телевиденеэр, радиогоор эһэн үгэ соо тэмдэглэгдэнэ.

Совет арадай туйлаһан амжалта дотор Буряадай рес- бликын ажалшадай хубита бии. Республикымнай про- шленность юһэдэхи табан жэлэй бүхы гурбан жэлэйнь эбые 101,5 процент дүүргээ. 1970 онтой сасуулхада, омышленна продукциин ургалта 32 процент боложо, рэ миллиард 200 миллион түхэригэй хэмжээндэ хүрэбэ. юмышленна продукци худалдалга 1972 онтой сасуул- да, 61 миллион түхэрнгөөр ургажа, 1973 ондо 1.292 ллион түхэригэй хэмжээтэй болобо. Ажалай бүтээсэ жэлэй туршада 26,2 процентээр ехэ болоо.

Үнгэрһэн 3 жэлэй туршада хэдэ хэдэн промышленна едприятинууд, цехүүд, участогууд баригдажа, ашаг- лгада ороо. Тэдэнэй дунда хүүргэнүүдэй түмэр зүйл- үдые хэдэг предприяти, Улаан-Үдын кондитер, мака- н хэдэг фабрика, Бабушкин городой оёдолой фабрика, ан һайхан зүйлнүүдые бүтээхэ завод болон бусадые нэр- мээр, олон предприятинууд үргэдхэгдөө, шэнэлэн за- барилагдаа, шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр зэбсэгжээ. Транс- рт, хэлхеэ холбоон саашадаа хүгжөө.

Республикымнай хүдөө ажахы мүн лэ амжалтатай. нгэрһэн 3 жэлэй туршада сагай уларилай муу байгаа- ье һаань, хүдөөгэймнай ажалшадай габьяата ажалай, рти болон правительствын халуун анхаралай ашаар хёолдоһон бэрхэшээлнүүд шууд дабагдажа, хүдөө ажа- имнай урагшаа дабшаа. 1973 ондо 1972 онойхиһоо 12 нган тонно орооһон, 49 мянган тонно хартаабха, 2.700 нно овощ ехээр хуряагдаа. Республикымнай колхоз, вхозууд малай ашаг шэмэ абаха түсэбөө дүүргээ гэхэ , али 1971—73 онуудта дунда зэргээр жэлдээ 219,9 нган тонно һү һаагаа, 172 миллион үндэгэ суглуулаа. яха абалга 10 процентээр нэмээ. Малай тоо толгой олошоруулагдаа.

1973 ондо Баргажанай аймагай ажалшад онсо шалга- а. Тэдэнэр орооһо таряа, һү, нооһо абаха, гүрэндэ ху- лдаха түсэбөө сүм дүүргээ. Тэрэшэлэн Баунтын, руунын, Захааминай, Кабанскын, Хурамхаанай, Хэ- энгын, Ахын, Хойто-Байгалай аймагууд мал ажалай юдуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргээ, ма- йнгаа тоо толгой олошоруулаа.

КПСС-эй ЦК-гай. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолоор Баргажанай маг 1973 ондо орооһо таряа, газар таряалангаи бу- д продуктнуудые бүри ехээр абажа, гүрэндэ худалда- ын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илаһан дээ- тоологдожо, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүү- эй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Улаан туг- , мүнгэн шанда хүртэбэ. Мүн РСФСР-эй Министрнүү- эй Соведэй ВЦСПС-эй тогтоолоор Хэжэнгын аймаг 973—1974 онуудта малай үбэлжэлгэдэ колхоз, совхо- удай эрхим һайнаар бэлдэхын түлөө Бүхэроссин со- иалис мүрысөөндэ илаһан дээрэ тоологдожо, РСФСР- Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй Хүндэлэлэй гра- отаар шагнагдаа.

Тиихэдэ республикымнай олон таряашад, малшад ССР-эй орден, медальнуудта хүртөө.

Үнгэрһэн жэлдэ хүн зоной ажабайдал бүри һайжараа, оёл культурань дээшэлээ. Гурбан жэлэй туршада 800 янган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра ашаглалга- а үгтэжэ, 80 мянгаһаа олон хүн гэр байраа һайжа- уулаа. Хүн зоной мүнгэн олзын ургалта 150 миллион үхэригеэр дээшэлээ.

Тобшолон хэлэхэдэ, ажахын, соёл культурын һалбари үхэндэ илалта туйлагдаа. Энэмнай олон миллион овет хүнүүдэй хүсэл оролдолгоор, алтан гараар бэе- үүлэгдээ. Шудхагдаһан тонно металл, малтагдаһан шу- уу нүүрһэ, ургуулагдаһан орооһо таряан, хлопок бүхэн- э, бодхоогдоһон байшан бүхэндэ ажалша бэрхэ совет унэй дүршэл, сэсэн ухаан, бэлиг талаан нэмээгдээ гэ- э Л. И. Брежнев тэмдэглэбэ.

1974 ондо бүтээхэ хэрэгнай, бэелүүлхэ зорилгомнай үри ехэ. Шэнэ жэл — юһэдэхи табан жэлэй түсэб дүүр- элгын хуби заяа шиндхэхэ жэл болоно. Тинмэһээ тэ- энине габшагай ажалаараа алдаршуулха гээшэ ажалша үхэнэй, совет хүн бүхэнэй дайшалхы зорилго мүн. Рес- убликымнай Верховно Соведэй үсэгэлдэр боложо үн- эрһэн сесси 1974 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб олон бюджедые баталба. Тиигэжэ ажалшадаймнай бэс- үүлхэ зорилго тодорхойлогдобо гээшэ. Энэ түсэбые үүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэг — эрхэтэн бүхэнэй, жалшан бүхэнэй нангин уялга.

Энэ уялгаяа дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай мүрысөө элгэрүүлхэ ябадал партийна организацинуудай, совет олон ажахын органуудай, профсоюзай, комсомолой рганизацинуудай хэрэг. 1973 ондо хэһэн ажал хэрэг- ээ һургаал, дүршэл абажа, шэнэ хүсэтэйгөөр, шэнэ зо- ригтойгоор хүдэлжэ, бүри ехэ амжалта туйлахамнай аб. Гансал хүсэл оролдолго, эрмэлзэл, эдэбхи гаргаха эрэгтэй. Ажалша бүхэн дааһан ажалдаа харюусалгатай- гаар, гүнзэгы мэдэрэлтэйгээр хандаха болоно.

1973 ондо ехэ амжалта туйлаашье һаамнай, дутагдал- нууд бии. Олон предприятинууд, колхоз, совхозууд, бү- хэли аймагуудшье түсэб, уялгануудаа дүүргэжэ шадаа- гүй. Энэ ушарые шэнэ жэлдэ хараадаа абажа, дутуу үгэ- һэн продукцияа шэнэ жэлдэ хүсэлдүүлжэ үгэхэ зэргэтэй болонобди. Тинмэһээ хэхэ ажалнай бүри ехэ, бүри орёо болохо байна гүб даа.

«Шэнэ, 1974 ондо оронoo хүгжөөхын тула баһал орёо, харюусалгатай зорилгонуудые шиндхэхэеэ байхадамнай, инаг Эхэ оронгоо заха хизааргүй үнэн совет хүнүүд ажал- даа коммунис ёһоор хандалгын үльгэр жэшээ дахинаа харуулхал байха гэжэ партиин Центральна Комитет, Со- ветскэ правительство этигэнэ», гээд нүхэр Л. И. Бреж- нев хэлэнэ. Энэ үндэр дээдын этигэл найдабарие үнэн сэхээр харюулан, шэнэ ехэ зорилгонуудые дүүргэжэ, 1974 оние — габшагай ажалай жэл болгохын түлөө ажалша- дай социалис мүрысөөн бүри хүсэтэйгөөр дэлгэрэг лэ!

Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй долоодохи сесси тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Верховно Соведэй заседаниин зал соо. Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Үсэгэлдэр, 1974 оной январиин 2-то, Улаан-Үдэ хотодо Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй долоодохи сесси боложо үнгэрөө.

Инмэ асуудалнууд сессиин үзэмжэдэ табигдаа гэбэл:

1. 1974 ондо Буряадай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тухай;
2. Буряадай АССР-эй 1974 оной Гүрэнэй бюджет ба 1972 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл;
3. Республикын Верховно Соведэй Президиумэй 1971—1973 онуудай хүдэлмэри тухай мэдээсэл;
4. Депутадай уялгануудые дүүргэлгэдэ хабаатай гаргашануудые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта харюулжа үгэхэ тухай Хуули баталалга;
5. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссине баталалга.

Нэгэдэхи асуудалаар Буряадай АССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ депутат **И. А. Хазагаев**, хоёрдохи асуудалаар Буряадай АССР-эй Финансын министр **Ч. В. Ендонов**, гурбадахи асуудалаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **Б. С. Семенов**, дүрбэдэхи асуудалаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **В. И. Дубровский** гэгшэд элидхэл хэһэн байна.

Нэгэдэхи, хоёрдохи асуудалнуудаар хэгдэһэн элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь **Л. Б. Раднаев**, Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. П. Убеев**, республикын элүүрые хамгаалгын министр **Л. Д. Мадыева**, Улаан-Үдын № 1 СМУ-гай барилгашадай бригадир **И. Ф. Шангин**, Хяагтын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Г. Г. Цыбиков**, республикын гэгээрэлэй министр **С. С. Дмитриев**. Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой хонишон **Н. Р. Раднаева**, Буряадай геолого-управлениин начальник **А. С. Филько**, Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ **Л. А. Максимов**, республикын хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министр **Г. А. Еремин**, Буряадай мяханай промышленностиин нэгэдэлэй директор **Ю. В. Шитиков**, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Н. Б. Пивоваров** гэгшэд хабаадаһан байна.

Сесси зүбшэгдэһэн асуудалнуудаар Хуулинуудые абаа. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталаа.

КПСС-эй ОБКОМДО

Улаан-Үдын „Хүндэлэлэй Тэмдэг" орденто „Электромашина" заводой коллективэй үүсхэл тухай

«Электромашина» заводой коллективэй 1974 ондо абаһан угтамжын түсэб-уялгые һайшаажа, «Электромашина» заводой гаргаһан үүсхэлые хаража үзөөд, өөһэдынгөө предприяти, ажахынуудай арга боломжонуудые хараада абан, табан жэлэй дүрбэдэхи шалгарха жэл — 1974 оной угтамжын түсэб-уялгануудые зохёохые КПСС-эй Улаан-Үдын горкомдо, партиин райкомуудта, парткомууд болон партийна эхин организацинуудта дурадхагдаа.

„Хүндэлэлэй Тэмдэг" орденто „Электромашина" заводой хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ба алба хаагшадай абаһан 1974 оной СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө заводой коллектив тон ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр, эршэмтэй шангаар хүдэлнэ. Ажалшадайнгаа һайн һайхан үүсхэл хүгжөөн, ажалаа зүбөөр эмхидхэһэнэйнгээ, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ шадаһанай ашаар заводой коллектив промышленна продукци, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжын эд бараа гаргаха табан жэлэй гурбан жэлэй гүрэнэй түсэбые 1973 оной декабриин 1-дэ дүүргэһэн байна.

Заводой хүдэлмэришэдэй хубиингаа жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэһэнэй, үйлэдбэридөө шэнэ техникэ ба түрүү технологи үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар, ажалай бүтээсэ 1970 онойхиһоо 28 процентээр дээшэлүүлэгдээ.

Юһэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй туршада табан жэлэй даабариһаа гадуур 2 миллион 200 мянган түхэригэй продукци худалдагдахань.

Үйлэдбэрие саашадань зэбсэгжүүлгын, ашаглагдажа байһан түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэлгын, ажалай эмхидхэл һайжаруулгын, хүдэлмэришэдэй мэргэжэл дээшэлүүлгын үндэһэ һуури дээрэ продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэжэ, Москвагай «Компрессор» заводой коллективэй ба оронoймнай түрүү бусад предприятинуудай эдэбхи үүсхэл дэмжэн, «Электромашина» заводой коллектив 1974 ондо угтамжын иимэ түсэб-уялга абаба:

1. Табан жэлэй түсэбөөр баталагдаһан 1974 онойхиһоо продукци үйлэдбэрилгые 1,5 миллион түхэригөөр дээшэлүүлжэ, 1974 ондо продукци үйлэдбэрилгэ ба худалдаанда үгэлгые 7,5 процентээр ехэ болгохо. Тиин түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилхэ гэбэл:

а). 100 киловаттһаа дээшэ хүсэтэй 750 электродвигатель гаргаха;

б) ажалшадай ажаһуудалай, ажахын хэрэглэмжын 300 мянган түхэригэй эд бараа гаргаха;

2. Продукци үйлэдбэрилэн гаргаха ба худалдаха дүрбэн жэлэй даабари 1974 оной ноябриин 20-до дүүргэжэ, дүрбэн жэлэй түсэбһөө гадуур 3,7 миллион түхэригэй продукци гаргаха.

Предприятиин табан жэлэй түсэбөөр 1975 ондо туйлагдахаар хараалагдаһан ажалай бүтээсын хэмжээндэ 1974 он соо хүрэхэ.

3. Продукциин өөрынь үные хямдаруулха табан жэлэй даабарие дүрбэн жэлдэ дүүргэхэ.

4. Олзо доход оруулха 1974 оной даабарие 5 процентээр үлүүлнэ.

5. Продукциингаа 90 процентыень эрхим гэһэн сэгнэлтэтэйгээр техническэ хиналтын таһагта тушаадаг болохо, шанарай коэффициентые 0,87-до хүргэхэ.

6. АОЗ-355 түхэлэй дүрбэн ондоо электродвигательнүүдтэ гүрэнэй шанарай тэмдэг олгуулха.

7. Урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын 216 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 140 мянган түхэригэй условно алмалта хэхэ.

8. Эрдэм ухаанай үндэһөөр ажалаа эмхидхэхэ талаар 125 хэмжээ ябуулга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 38 мянган түхэригэй арьбалалта хэхэ.

9. 4АН-315 түхэлэй дүрбэн ондоо электродвигатель бүтээн гаргадаг болохо.

10. Үйлэдбэридэ шэнэ оньһон техникэ хэрэглэжэ, эмхидхэлэй техническэ хэмжээ ябуулгын ашаар 100 тонно түмэр, 200 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ арьбалха.

11. Коммунис ажалай һургуулида 120 хүдэлмэришэнние, хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын һургуулида, техникум болон институтда — 170 хүдэлмэришэнние һургаха.

12. Хүдөө ажахыда үгтэдэг продукциин талаар хамаг захил болзорһоонь урид дүүргэхэ, колхоз болон совхозуудта шефскэ туһаламжа хүргэхэ түсэбые сүм дүүргэхэ ябадал хангаха.

1974 оной уялгануудые дүүргэхын түлөө Грузиин ССР-эй Кутайска электромеханическа заводой, Шэтын областиин машина бүтээлгын заводой коллективүүдые социалис мүрысөөндэ уринабди.

1974 оной угтамжын түсэб-уялга заводой коллективэй хамтын сутлаан дээрэ 1973 оной декабриин 10-да баталан абтанхай.

АМАРШАЛГЫН ТЕЛЕГРАММА

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула «Победа» колхозой һаалишад оролдоо. Үнгэрһэн жэлдэ ажахы гүрэндэ 5.710 центнер һү гүрэндэ худалдаха түсэбтэй байбал, хараалһанаа амжалтатайгаар дүүргэбэ. Колхоздо бүхыдөө 20 һаалишад ажаллана. Арбан хоёр һаалишад энэ хугасаада үнеэн бүриһөө 2.000—2.300 килограмм һү һаажа, социалис уялгаяа холо үлүүлэн дүүргэжэ шадаа.

Жэлэйнгээ түсэб болзорһоо урид дүүргэһэн һаалишадта КПСС-эй райком, аймгүйсэдком амаршалгын телеграмма эльгээжэ, ерэхэ жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлахыень хүсэбэ.

Хүдөөгэй малшадай шанга шалгалтын нэгэн — үбэлжэлгэ хаа хаанагүй түлэг ябажа байнхай. Энэ харюусалгатай хаһаяа амжалтатайгаар үнгэргэжэ, хамтынгаа адууһа малай тоо толгой олошоруулха зорилго малшад урдаа табинхай. Октябриин Революциин орденой кавалер Михаил Георгиевич Смолин байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 4,2 килограмм нооһо хайшалаа.

В. БОРИСОВ.

Бэшүүрэй аймаг.

БЭЕ БЭЕЭ шалгалсана

Табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ абаһан социалис уялгануудайнгаа дүүргэлтые тодорхойлхынгоо хажуугаар, шэнэ жэлдээ хэр зэргээр бэлдээ гээшэбибди гэжэ Зэдын хонишод бэе бэеэ шалгалсаһан байна. Эдэ үдэрнүүдтэ «Октябрьский» совхозой бүхы отарануудһаа нэгэ-хоёр хонишод Ленинэй орденто Борьёогой совхозой хонишодто ерэжэ, нүхэд ёһоной шалгалта хээ. «Мир» колхозой. «Заречный» совхозой хонишод ажахы дотороо, өөһэд хоорондоо ябалсажа, шалгалсаһан байна.

Шалгалтын үедэ хонишод өөһэдынгөө гэр байраһаа эхилээд, малай байра, тэжээл, уһалуури гэхэ мэтые захаһаань захадань хүрэтэр харанад. Тиимэһээ зарим газарта ушарһан дутагдалнуудые тэрэ доронь усадхаха хэмжээнүүд хараалагдаа.

Манай корр.

ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛЭЭ

Захааминай аймагай совхозууд юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ бүхыдөө 37.341 центнер мяха гүрэндэ тушаажа, хараалагдаһан түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлбэ.

Илангаяа Хамниин, Дүтэлүүрэй, Далахайн, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозууд түсэбэй дүүргэлтэдэ горитойхон хубитаяа оруулба. Эдэ ажахынууд гансашье мяха тушааха түсэбөө дүүргээ бэшэ, мүн гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ даабари амжалтатайгаар бэелүүлээ.

Д. АЮШЕЕВ.

Сэлэнгын XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо түрүү һаалишад олон. Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ ехэ һү һааһан һаалишад гэхэдэ Н. Будаева, З. Макарова, Д. Бадматарова, Л. Павлова, Ф. Михайлова, Ц. Галданова гэгшэд болоно. Аймаг соогоо суутай болоһон һаалишан Тагзима Закирова үнеэн бүриһөө 4000 шахуу килограмм һү һааһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан Т. Закирова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШЭНЭ ИЛАЛТАДА УРЯАЛНА

Б. Х. ДАРМАЕВ, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой комбайнер: — СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй казай газетэнүүдтэ толилогдоһон үдэр Ленинэй орденоор шагнагдаһан намайе үетэн нүхэдни, түрэл торалнуудни аргагүй ехээр амаршалжа, амар заяа үзүүлбэгүй. Иигэжэ хүн ерэлжэ байхадань одоол баярлахын ехээр баярлажа, элэшэгүй хухюун мэдэрэлдэ абташоо бэлэйб.

Би комбайнераар 25 жэлэй туршада ажалланаб. Энэ хугасаа соо ямаршье хүндэ бэрхэшээлнүүдтэй ушарагдаа һааб даа. Тэрээн сооһоо үнгэрһэн намарай хуряалгын хаһа урдынхиһаа ондоо байһаараа илгарна. Юуб гэхэдэ, үдэр бүхэндэ хура бороон орожо, ургаса суглуулха хүдэлмэриемнай нилээд һаатуулаа гээшэ. Гэбэшье бидэ нарата үдэрнүүдтэ зогсолготой ажаллажа, хүдэлмэриин 12—14 үдэр соо 3.968 гектарай таряа сохижо, 50 мянган центнер орооһо хуряагаабди. Энэ хугасаа соо би 8.893 центнер шэниисэ сохижо үрдиһэн байнаб. Тиихэдэ Равиль Мубаракшин хуряалгын туршада аяар 9.200 центнер таряа сохижо, эрхимлээ һэн.

Мүнөө колхозоймнай механизаторнууд энэ жэлдэ баян ургаса ургуулхын тула бүхы машина, техникэеэ заһабарилжа, орооһо таряанайнгаа үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэжэ, эрхим шанартайгаар хаагаа юм. Богонёор хэлэхэдэ, табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ бүри ехэ ургаса хуряажа, энэ ехэ шагналыень эрхим ажалаараа харюулхые оролдоноб.

Д. Д. СМОЛИН, Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой тракторист:

— Сэхынь хэлэхэдэ, иимэ шагнал — Ленинэй ордендо хүртэхөөр ажаллааб гэжэ огто һанаагүйб. Үнгэрөөшэ декабриин 26-най үдэр абадаг лэ газетээ харан гэһэмни СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ доро минии нэрэ обог бэшээтэй байба. Абаһаар үшөөл этигэжэ ядан байтарни, хамта ажалладаг нүхэдни орожо ерээд, амаршалан байгаа бэлэй. Тиихэдэл одоо юунэй боложо байһые ойлгоо һэм.

Арба гаран жэлэй туршада трактористаар таһалгаряагүй ажаллахадаа нилээд дүршэһэн гээшэ аабзаб. Энэ сагай туршада олон залуушуулыеше өөрынгөө дүршэлдэ һургааб. Механизатор хүн гээшэмнай газартайгаа, тариһан ургасатайгаа эльгээрээ холбоотой юм гэжэ дэмы хэлсэдэггүй байха. Юуб гэхэдэ, механизатор, таряашад гээшэмнай хабарайнгаа тарилгые заабол агротехническэ заабариин ёһоор, саг болзортонь үнгэргэжэ, ургаса хуряалгаяа түргэнөөр, гээлтэ хоролтогүйгөөр ябуулхые оролдодог байна бшуу. Нёдондо хэһэн ажалыемни зөөлэн хахалалгада оруулжа тоолохо болоо һаа, бүхыдөө 990 гектар болоно гээшэ. Теэд мүнөө манай бригадын механизаторнууд даалгагдаһан техникэеэ саг болзортонь заһабарилжа, энэ жэлдэ гектарай 15 центнерһээ бага бэшэ таряа хуряахын түлөө шармайн оролдожо, хабарайнгаа тарилгада түлэг бэлдэжэ байнабди.

М. Г. ПАВЛУЦКИЙ, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозой огородшодой бригадир: — Арбан табан жэлэй туршада огородшоноор ажаллахадаа нэгэтэшье иимэ ехээр баясаагүй бэлэйб. Заримдаа баян ургасын абтахада омогорходогшье һаа, энээндэл адли баяр түрэдэггүй һэн.

Хэгдэһэн ажалайнгаа үндэрөөр сэгнэгдэһэндэ урмашан, эдэ үдэрнүүдтэ парнигуудтаа наг шэбхэ хүсэд хүрэхөөр зөөжэ байнабди. Бригададамнай бүхыдөө 22 гектар газар даалгагданхай, 12 хүн хүдэлмэрилдэг юм. Нёдондо манай коллектив үгэрсэ, помидор, капуста, морхооб ургуулжа, баян ургаса хуряаха түсэб, уялгаяа сүм дүүргээ һэн. Шэнэ жэлдэшье абаһан үндэр шагналаа эрхим амжалтаар харюулхал байхаб гэжэ батаар найдуулнаб.

Хүтэлбэрилэгшын нэрэ хүндэ

ШАХТЁРОЙ ҺУРГААЛ

ОЧЕРК

Холтосон руднигай проходчигуудай нэгэ түрүү бригадые хүтэлбэрилэгшэ Иван Андреевич Бутинтай юрэ бусын эрхэ байдалда уулзагдаба. Горно факультедэй хоёр студентнэр практика гарахаяа эндэ ерэһэн байба. Руднигай главна инженер Михаил Иннокентьевич Семенов эдэ хоёрые уурхай руу оруулхынгаа урда тээ урид хөөрэлдэгты гэжэ Бутинда хандаба.

— Техникэ хэрэглэхэ заабари ойлгуулаарай, бүхы юумэ хэлэжэ үгөөрэй, — гэжэ бригадирта захиба. — Тиигээдшье шахта руу шамтай сугтаа ороо һаань дээрэ бэзэ даа. Найдамтай байха.

Шахта руу орохоёо хубсаһаяа урилжа байхадаа, Иван Андреевичэй студентнэртэй хөөрэлдэхыень шагнабаб. Эндэ уулзаһанай һүүлээр толгой соомни хоёр ондоо бодомжын түрэһые мүнөө болотор мартадаггүйб. Урда үдэрынь Зэдын комбинадай конторо соошье, руднигташье: «Бутин — бэрхэ һургагша»..., «Бутин — залуушуулые хүмүүжүүлэгшэ»... гэһэн магтаал ходол дууладаг байбаб. Теэд... Харахадам, Бутин бэеэ ехээр бариңги, дуу гаража ядан̆а түдэгэсэжэ [illegible]а. Брезент хүүртигэйнгээ нэгэ ш[illegible]ые [illegible]нэрэгүй эмэринэ. Ээрүү хүн шэнги мүртэй юумэ дуугаржа шаданагүй, тиигэхэ бүреэ үшөө доротоно. «Вот, хүмүүжүүлэгшэ... гээшэ гү» гээд һананам. Хүндэ заабарилха талаар үнэхөөреэшье бирахагүй хүн байба хаш. Тингэжэ байтараа хүбүүдтэ хандаһан хэдэхэн үгэнүүдэйнь сэсэн, удхатай байһандань ехэ баярлабаб.

— Хүбүүд, би олон юумэ хэлэхэгүйб, — гээд Иван Андреевич эхилбэ.

— Шахта гээшэмнай өөрыгөө өөроо харуулдаг юм лэ даа. Эндэ тон шухала нэгэл юумэн тухайда таанадта һануулһуу. Ямаршье ажалда голодоһоной процент гэжэ байдаг юм. Хэрбээ эрхим сабхишанай хэдэн мянган паар сабхи соо-һоо нэгэ паарай муугааршье бүтээ һаань, тэрэ хүниие эрхим хүдэлмэришэн гэжэ тоолохобши гү даа. Энэ зүб гээшэ. Хүн гээшэ машина бэшэ, заримандаа алдуу гаргажа болохо.

— Зүгөөр, бидэнэр, проходчигууд, алдуу хэхэ ёһогүйбди, — гэжэ Бутин үргэлжэлүүлбэ. Тархи дээрэшни хэдэн тонно ашагта малтамалтай шорой. Багал эндүү хээ һаашни, муухай юумэн толгой дээрэшни унажа болохо. Ганса өөртөө тодхор татахаһаа гадна, нүхэдөө аюулда оруулжа болохо бшуу. Манай ажалда голодоһон гэжэ байха ёһогүй...

Харанхы нүхэ руу ороод, шахтёрой лампочкануудые ёлойлгоходоо, эдэ хэлээшынь гүн удхатай байһые ойлгоодхибобди. Иван Андреевичнай эндээ ороходоо, ондоо хүн шэнги болошобо. Тугаар һаяхан гайхажа түдэгэсэжэ байһан хүмнай газар доро орходоо эзэн ёһоор, найдамтайгаар холо холо алхална. Байд гээд лэ электровозой абяа дуулахадаа, гараа үргэжэ тэмдэг үгэхэдэнь, ашаатай вагонеткэнүүдэй гарахые хүлеэн, нүхэнэй ханын хажууда шэбээлнэбди.

Ингэжэ нэгэ газарта дахин байхадаа, проходчигуудай ажал тухай студентнэртэ хэлэжэ үгөөшэтнай ехэ сэсэн байна, — гэхэдэмни:

— Эдэ сэсэн үгэнүүдыетнай минии һанажа хэлэһэн бэшэл даа, — гэжэ Иван Андреевич хэлэбэ. Минии руднигта ерэхэдэ, Ананий Егорович Родионов намда иимэ захил заабари үгэһэн юм. Бригададань хүдэлдэг байгааб. Одоол энэ хүн ёһото хүмүүжүүлэгшэ һэн даа...

Бутинай бригадын хүдэлжэ байһан Инкур гэжэ газарай нүхэн руу тэрэ үдэр орожо шадаагүй һэм. Тиигээшье һаа, талаан болоходоо, Бутинтай сугтаа хүдэлһэн хүнтэй уулзааб. Нүхэнүүдэй нэгэн соонь газар тэһэлдэг мэргэжэлтэдэй Григорий Сесюк гэгшэтэй хөөрэлдэгдөө.

— Шэнэ ерэһэн хүнүүдые Бутин яажа хүмүүжүүлдэг бэ? — гэжэ асууна гүт? — гэжэ минии асуудалые Сесюк дабтаба. — Энээндэ сэхэ харюу үгэхэ аргамгүй. Энэ хүнэй хэһэн хүдэлмэриие хүмүүжүүлгэ гэжэ сэхэ нэрлэхын аргагүй гэхэ юм гү... Шагныт даа, хэрэгтэй сагтань Иван Андреевич нүхэрэйнгөө хажууда бии бололсоод лэ байха. Зэбсэгыешни абаад, хэжэ байһан ажалыешни дахин хэжэ орохо. Тиигэхэ зуураа гэмэрхэ, харааха гэжэ байхагүй. Удаань хүдэлхыешни хаража, нэгэ хэды зогсохо. Зай, шадаха болоо гэжэ этигэхэдээ, ябашаха. Зүгөөр, залхуурха гү, али юумэеэ хайша хэрэгээр хээ һаа, бэедээ гомодо. Айхабтар дурагүй байха. Бэеэ хэхэ газараа оложо ядахаш. Харааха, хашхарха гэжэ байхагүй. Иимэ гуримгүй хүн. Сэдэтараа хараагаашье һаань, дээрэ һэн ха даа. — гээд заримандаа һанахаш.

Григорий абяагүй болоод, нэгэ хэды һууба. Тамхилна.

— Нэгэтэ ойлгомторгүй, алдуу хэбэб, — гээд, саашань үргэлжэлүүлөө. Нүхэн соо нэгэ бэхилэлгэ-бахана хадхаад, бэхилэнгүй орхёод, халааанай һүүлээр Сүхэлхэб гэһэн аад, мартаһан байбаб. Иван ерэмсээрээ, энээниием̆ии обёорбо хэбэртэй. Тэрэ бахана-столбын хажууда ошоод, хүдэлгөөд үзэбэ. Юун гараараа дүнгэхэһөө байтагай шангаханаар үлеэгээшье һаа, тэрэ бахана унашахаар, арай тогтожо байба. Тэрэ столбо-бэхилэлгын хажууда зогсоод: «Гриша, хэрбээ нам дээрэһээ лүпэ унашоо һаань, энээнэй һүүлээр ши яагаад амиды ябахабши?» — гээд, тэрэ нам руу шэртээд байба. Тиигэхэдэнь, нюрга руум хүйтэ даашаба. Дээрэмнай унахаар бэшэ шанга хүрьһэтэй, сүмэрхэгүй гэжэ һайн мэдэнэб, тиигээшье һаа, шэхэндэм юумэнэй унажа байһан абяан дуулдахадал гэхэ юм. Энэ ушар мартагдахагүйгөөр ойндом ороо һэн.

Энэ хүнэй хөөрөөе шагнажа һуухадаа, студентнэртэй Бутинай хөөрэлдэһые толгойдоо оруулнам, толгой соогоо ороһон буруу һанамжа тухай бодоном. Иван Андреевичые бэрхэ багша-заабаришан гэжэ зон тон зүб хэлсээ. Шахтёрой ажабайдалда заабарида өөрын онсо хуули ёһон гэжэ бии. Хэлэһэн үгэнь бодото хэрэгээр баталагдахадаа хүсэтэй болодог байна. Залуушуулда үзүүлдэг нүлөөн тухайнь хэлэхэ болоо һаа, Зэдын комбинадай ажалай коллективүүдэй хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ И. А. Бутин нүхэдтэеэ һара бүри түрүү һуури эзэлжэ, шанда, магтаалда хүртэдэг юм. «СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ» коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэ энэ бригадада олгогдонхой.

Энэ бригадын горнягууд ажалай амжалта, оншо аргые зонһоо нюудаггүй. Комбинадта түрүү дүй дүршэлэй һургуулиин нээгдэхэдэ, Иван Андреевич түрүүшээр эндэ багшалдаг болоо һэн. Һажа, ямар аргаар коллективынь үндэр үтэээсэ туйлаааб гэжэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэдэг юм. Бригадын гэшүүн бүхэн газар дороо ямаршье ажал хэжэ шадаха мэргэжэлтэй байха ёһотой. Ингээл хадаа ажал бүтэсэтэй байха гээд нүхэр Бутин тэмдэглэдэг байна. Бүхы горнягуудынь юумэ ашадаг машина, электровоз ябуулжа шададаг, газар үрэмдэхэ, юумэ бүхэлхэ мэргэжэл шудаланхайнууд юм. Энээнэй ашаар ажал хубаагаад хэхэдэнь түргэн байдаг. Жэшээнь, нэгэниинь машинын бага зэргын заһабари хэжэ байхадань, нүгөөдэнь, уурхайн нүхэн доторхиие уһалха гэхэ мэтэ болоно. Бригадын звено бүхэн өөһэдынгөө ажал сүм дүүргээд, нүгөөдүүлэй ажалда бэлэдхэл хэжэ үгэхэ гэжэ оролдодог байна. Тиимэһээ бригадын ажал түмэр харгы заһажашье байхадань гү, али шэнэ уурхай хэхэдэшье таһалдадаггүй. Эдэ бүгэдэнэй ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлдэг байна. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй түсэб 113,6 процент дүүргээ.

Бригадын проходчигуудай эрдэмээ ходо дээшэлүүлдэгынь ехэ һайн. Эдэнэр ашагта малтамал тухай, геологи үзэдэг юм. Юумэ мэдэхэ байхадань, ажалдань туһатай байна, үлүү ажал хэгдэнэгүй. Ашагта малтамалай байһан газар тухайлдаг хадаа үрэмдэхэ зэбсэгээ дүүрэн хүсэдөөр хэрэглэнэ бшуу.

Бригадын проходчигууд бүхы техникэ, зэбсэгээ һайнаар, сэбэрээр абажа ябадаг, һүүлэй табан жэлэй туршада ажалһаа гээгдэхэ ябадал эндэ нэгэшье үзэгдөөгүй Иван Андреевичэй нүхэдтэеэ сугтаа хэрэглэдэг техническэ болон эмхидхэлэй хэмжээнүүдые тоолоошье һаа, бригадын амжалта юунһээ һабагшатаиб гэһэн асуудалда дүүрэн харюу олохонь бэрхэтэй. Технологи гансахан нарижуулгаһаа эндэ болодоггүй байна гэжэ хараабди. Руднигай главна инженерэй хэлэһэнэй ёһоор, «коллективэй уларил» ехэ удха шанартай гээшэ ха.

Энэ хэлэгшээ тайлбарилжа үгытэ гэжэ Михаил Иннокентьевичтэ хандабаб.

— Ямаршье ондоо һалбариин ажалшанда орходоо шахтёр хүндэ нүхэрэйнгөө найдамтай туһаламжа, халуун амисхаал хажуудаа мэдэржэ ябаха гээшэ ехэ һайн юм шуу, — гэжэ главна инженер урдаһаам хараба. — Голодоһо гаргагшад, залхуу, зайгуулнууд руднигуудта удаан тогтохогүй даа. Ехэ мүнгэндэ гонтоошод энээн руу ороошье хадаа ашагта малтамалай холисо шоройдол адли үгы болошодог юм. Эгээл иимэһээ проходчигуудай бригада бата нэгэдэлтэй, ами нэгэтэй зон байдаг лэ. Бутинай бригада шэнги иимэ эбтэй коллективые бэлээр олохогүйт. Энэмнай бүхы амжалтануудай хахад лэ хубинь гээшэл даа.

Бутинай бригадада дүрбэхэн лэ хүн хүдэлдэг юм. Хоёр звено болоод, халаан халаанаар ажалладаг. Григорий Казанцевтай Иванай газар доро хүдэлжэ байхадань, Яков Цыренов Василий Дамбаев хоёр амаржа байха. Үдэр бүри халаанайнгаа һэлгэхэ үедэ таһалга соо эдэнэр уулзадаг юм. Хэдэ хэдэн үгэ андалдажа үрдсэд, хоёр тээшээ тарадаг. Эдэнэрэй уулзалганууд эдээхэн хэдыхэн минутаар дүүрэдэггүй даа. Амаралтын үдэр бүхэндэ шахуу эдэнэр гэр бүлынхидтэеэ, сугтаа булта суглардаг гуримтай. Үнгэрэгшэ хабар Иван Андреевичэй «Москвич» машина худалдажа абаһанһаань хойшо бүришье аятай болоо. Машина мотоциклнуудаа хүллөөд, һамгад, үхибүүдээ һуулгажа, сэнгэлигтэ гаража, амардаг болоо. Голой эрьедэ майхан татаад, түүдэг табижа һууххаһаа гоё юун байха бэлэй. Бутин Казанцев хоёр загаһа хахуулидаха. Эдеэлһэнэй удаа элһэн дээрэ элдэбын зурагууд бии болохо даа. Энэ үедэнь һаалта хэжэ болохогүй гэжэ гэр бүлынхидынь һайн мэдэдэг. Ажал тухай бодомжонууд болоно гээшэ.

Ажалай үдэрнүүд. Шахтёрнууд хоёр хоёроороо таһаржа, өндо ондоо халаанда гараха. Харагдахагүй ямар нэгэн хүбшэргын эдээниис нэгэдүүлдэгые проходчигуудһаа ондоо хэншье мэдэхэгүй байха. Тиин энэ хани барисаанайнь утаһан ажалдань ямар ехэ туһатай гээшэб!

Иван Андреевич мүнөө нүхэдтэеэ хамта 1974 оной тоогоор ажаллажа байна Октябриин эсэс багаар нэгэ амаралтын үдэр хүдөө гарахадаа, эдэнэр ажалайнгаа шэнэ жэл тэмдэглээ һэн. 1975 оной даалгабариие болзорһоонь 6 һара хахад урид дүүргэхэ хүсэлэнтэй 300 метр шахуу газар нэмэжэ үрэмдэжэ, эдэнэр руднигтаа ехэ туһатай ажал хэхэ, ажалай үндэһэ табиха, нөөсэ хэжэ үгэхэ юм. Иимэ түсэбтэй. Энээнэйнь дүүргэгдэхэ байһанда ямар ажаг һэжэг байха бэлэй. Бутин нүхэдтэеэ хамта хэлэһэн үгэдөө хүрэдэг байһанаа ажал хэрэгээрээ ходол харуулжа ябана бшуу.

А. СОКОЛОВ.

Захааминан аймаг.
1973 оной декабрь һара.

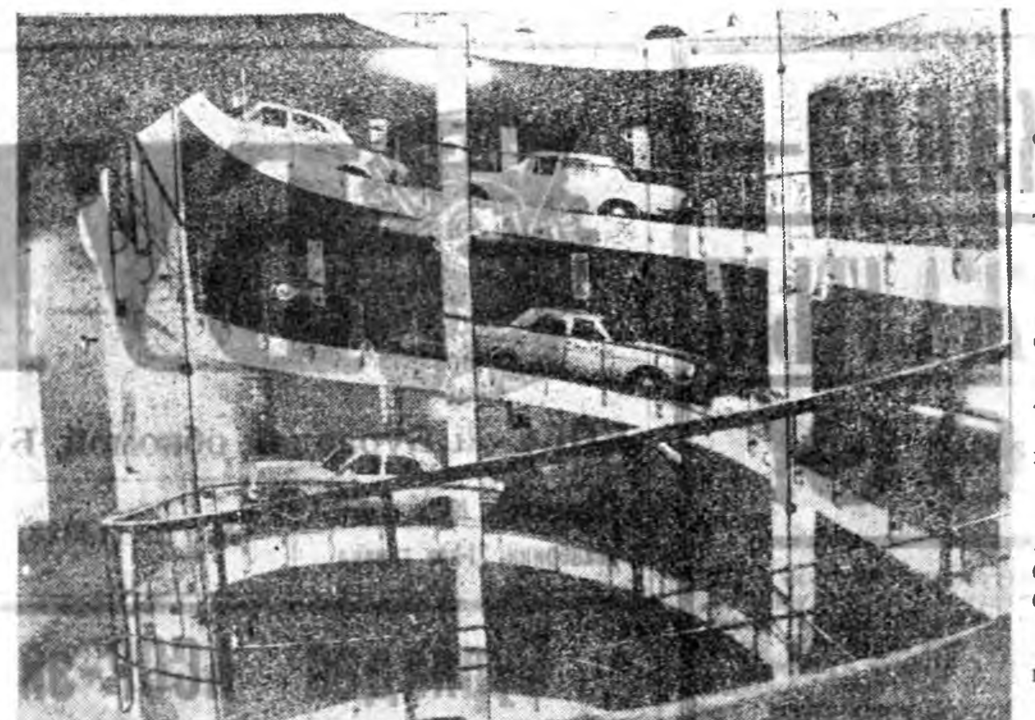

Челябинскын пассажирнуудай автотранспортна дүрбэдэхи предприяти зургаан дабхар шэнэ гаражтай болобо. Тэрэнэй нэгэдэхи дабхарта машинануудта техническэ харууһалга хэгдэдэг, харин бусад табан дабхартань 750 машина байлгагдадаг. Машинануудай дээдэ дабхарнуудта гараха тусхай түхеэрэлгэ бии. Автогаражда амаралтын таһалга, жолоошодой эдеэлхэ столово болон бэеэ угааха душ бии.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ гараж соо.

ТАСС-ай фотохронико.

ҺАЙНААР ХҮДЭЛНЭ, ЗҮБӨӨР ЭМХИДХЭНЭ

Гусиноозерск хотын томо предприятинуудай нэгэн — «Воссибуголь» комбинадай автомобильна бааза болоно. Эндэ аяар 300 шахуу хүнүүд хүдэлнэ. Эдэнэрэй олонхинь «КРАЗ», «Белаз», «ЗИЛ» гэхэшэлэн томо томо ашаанай машинануудые жолоодожо, бага Холбоолжоной уурхайнуудһаа малтагдаһан нүүрһэ түмэр харгын станци зөөнэ, заһабарилгын мастерскойнуудта ажал хэнэ.

Автомобилистнүүдэй энэ коллективэй дунда партийно-политическэ, партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэри бараг һайнаар эмхидхэгдэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Эндэхи партийна эхин организаци хүдэлмэриеэ һайнаар ябуулдаг гэжэ тоотой юм.

Мэнэ һаяхан тус партийна организациин хүдэлмэритэн танилсаха, зарим коммунистнуудтайнь хөөрэлдэхэ ушар гараа һэн. Тэн түрүүн партийна эхин организациин секретарь Алексей Пименович Кириллов манда предприятиингаа, мүн коммунистнуудайнгаа ажал хэрэг тухай тобшо тодоор хөөрэжэ үгэбэ.

— Манай предприяти жэлһээ жэлдэ ашаа зөөхэ, автомашинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха түсэбтэ даабаринуудаа ходо дүүргэдэг. Жэшээнь, энэ жэлэй түсэб декабриин 20-до 104 процент болгоһон байнабди, — гэжэ Алексей Пименович хөөрөөгөө эхилбэ.

Эндэ шофернуудай, мүн бусад хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөөн зүбөөр эмхидхэгдэнэ, тэрэнэй дүнгүүд саг болзортоо согсологдоно, мүрысөөндэ түрүүлэгшэд зүбөөр урмашуулагдана, ажалдаа хайша хэрэгээр хандагшад, журамаа алдагшад шангаар шүүмжэлэгдэнэ. Энэ коллективэй гэшүүд «Түрүүшүүлэй амжалта бултанай амжалта болог» гэһэн гол зорилготойгоор ажаллана ха юм.

«КРАЗ-уудые жолоододог шофернууд «БЕЛАЗ-уудые жолоододог шофернуудтай мүрысэнэ. Эдэ хоёр бригадын хэниинь илажа, түрүүлжэ ябаһыень арба хоноод лэ согсолжо, мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргадаг байха юм. Тиихэдэ бензинээр ябадаг автомашинануудай жолоошод мүн лэ өөһэд хоорондоо мүрысэдэг. Социалис мүрысөөнэй ябаса тухай тусгаар самбар дээрэ харуулдаг, партийна болон профсоюзна, үйлэдбэриин суглаануудаар дээрэ хэлсэдэг, мүрысөөндэ түрүүлжэ ябагшад тухай ханын газетэдэ магтан бэшэдэг болонхой. Гадна эгээл эрхим хүдэлмэришэдэй фото-зурагуудые хүндэлэлэй самбарта гаргадаг байна.

Муугаар хүдэлмэрилдэг хүнүүд тухай баһал үргэноор хэлсэдэг, эдээн тухай шүүмжэлһэн тусгаар ханын газетэ гаргадаг заншалтай. Эдэ бүхы хүдэлмэринүүдые партийна эхин организаци, профсоюзай комитет ябуулна. Алексей Пименович Кириллов коммунистнуудай хүтэлбэрилэгшэ байһан туладаа өөрөө хинан шалгана.

Эндэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри яһала гэмгүйгөөр эмхидхэгдэнэ гэмээр. Һарадаа хоёр дахин элдэб темэнүүдээр лекци уншагдана, политинформаторнууд участок, бригада бүхэндэ ябажа, уласхоорондын байдал, орон дотор болоһон һонинууд тухай, коммунис хүмүүжүүлгын асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые хирэ-хирэ болоод лэ үнгэргэжэ байдаг. Энээндэ түбхын түрүүндэ Г. И.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Баннов, А. П. Кириллов, И. В. Федоровский, В. А. Герасимов гэгшэд ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэшээнь, автобазын директор Владимир Антонович Герасимов предприятиингаа ажал хүдэлмэри тухай хүдэлмэришэдтэ һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэдэг байха юм.

Энэ предприятиин партийна эхин организаци коммунистнуудай политическэ болон экономическа һуралсалда тусгаар анхаралаа хандуулна. Мүнөө политическэ һуралсалай шэнэ жэлдэ автобазын коммунистнууд социализмын политэкономи шудална. Эдэнэй һуралсалые Геннадий Иванович Баннов хүтэлбэрилнэ. Энэ нүхэр дээдэ һургуулитай һэн тУладаа шадамар бэрхээр пропагандистын хүдэлмэри ябуулдаг хүн.

Мүнөө тус партийна организациин бүридэлдэ КПСС-эй 28 гэшүүд, гэшүүндэ долоон кандидат ородог юм. Ганса 1973 ондо долоон залуушуулые партиин гэшүүндэ кандидадаар абаһан байна. Эдэнэр булта ажалай түрүүшүүл, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг хүнүүд мүн.

Партийна организациин хүдэлмэри иимагтал түсэбэй ёһоор ябуулагдана. Һара бүхэндэ болодог коммунистнуудай хамтын суглаан дээрэ партийно-эмхидхэлэй, партийно-политическэ хүдэлмэриин, үйлэдбэриин асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг.

Алексей Пименович Кириллов партийна организациин секретаряар һунгагдаһаар аяар дүрбэн жэл болобо. Энэ хугасаа соо нүхэр Кириллов коллективэйнгээ зондо ехэ хүндэтэй, үнэхөөрөө политическэ хүтэлбэрилэгшэ боложо шадаа.

Б. ШИРЕТОРОВ,
КПСС-эй Сэлэнгын райкомой инструктор.

ЖЭЛЭЙ ДҮН ГАРГАХАДА

Үнгэржэ байгаа ондо Ива[лгын] турш[алга]-үйлэдбэри[йн] ажахын хонишод 6 мя[нга] шахуу хурьга абаа гэхэ [...] али зуун эхэ хонин бүри[һөө] 90-ые түлжүүлһэн байна. [...] тоо баримта хонишодой [...] бэшээр ажаллажа гара[...] гүйсэд гэршэлжэ үгэнэ бш[уу].

Тус ажахын 4 хониш[од] зуун хонин бүриһөө 10[...] тэрэнһээшье дээшэ хур[ьга] абажа шадаа. Дүй дүршэлт[эй] хонишод Дугар Галсан[ов], Валерий Базаржапов, Егин Бадмаев, Фёдор Трифонов г[эг]шэд тэдэнэй тоодо ороно. Ах[а]лагша хонишон Цыжит Бу[]данимаева үнгэрһэн үедэ [...] лэ һайнаар ажаллаба гэж[э] хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ нүх[эр]най харууһалжа байһан 10[...] эхэ хонин бүриһөө 99,3 хур[ьга] түлжүүлжэ абаһан бай[на].

Һаяхан Ивалгын хониш[од] сугларжа, жэлэйнгээ дү[н] гаргахадаа, ерэхэ жэлэйнг[ээ] социалис уялгануудые батал[ан] абаба. Тэндэ сугларһан хони[шод] шодой урда республикын тур[шалгын] станциие даагша[...] хүдөө ажахын эрдэмэй кан[]дидат И. И. Соколов һони[р]холтой элидхэл хэһэн байна.

Хонишод болон мэргэжэл[]тэд суглаанай урда тээ б[...] бэедээ ябалсажа, түл абал[]ая хэр бэлэдхэлтэй угтаж[а] байһанаа шалгаба. Гурбад[ахи] отделениин түрүү хонишон, Ленинэй орденой кавалер Егин Бадмаев хүршэ хонишод[]то ошоод, байра байдалтай[]танилсахадаа иигэжэ хэлэбэ:

— Байра байдалтнай д[а]рагар һайн байна. Хонид[ой] бүлеэн уһаар уһалха арга б[о]ломжотойт. Үбһэ тэжээл т[у]хай эндэ дурдаһанайшье үлүү. Бидэ хонидоо табигд[а]һан рационой ёһоор эдеэлүүл[]дэг гээшэбди. Иимэ һайн ба[й]далда байгаад, үсөөн хурьга абаха гээшэмнай зохидгүй х[э]рэг. Дутуу дунданууда усаг[]хажа, бэрхэ хонишодой ж[]шээгээр ажаллажа, һанаһанда[аа] хүрэхэ бэзэт гэжэ найдаж[а] байнаб.

— Мэргэжэлтэдэй табиһан тэжээлэй рацион отара бүхэндэ эльгээгдэнхэй. Зүгөөр рационой ёһоор хонидоо эдээлүүлжэ үшөөл шаданагүйбди гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб. Хонын отарануудта үбһэ тэжээл шэрэхэ хүдэлмэри бирагүйгөөр табигданхай. Иимэрхүүгээр хонидоо эдеэлүүлхэдэмнай яагаад олон хурьгаа, ехэ нооһон абтахаб даа, — гэжэ ахалагша хонишон Ф. Д. Трифонов хэлэбэ.

Тобир тарган хониднөө өөдэргэн һайн хурьгад абтадаг гэжэ хонишод һайн мэдэдэг гээшэ. Тиимэһээ зунай зулгы дулаанда хонин һүрэгөө һайнаар адуулжа, бэлшээн тарғалуулжа абахын тула малшан бүхэн оролдодог заншалтай. Малшад зунай, намарай туршада дун сагаан һүрэгөө бэлшээн тарғалуулжа шадаба.

Ивалгын хонишод хэжээгынхидэй гаргаһан һайн һайхан үүсхэлые һайшаан дэмжээд, ерэхэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 4,5 килограмм нооһо хайшалха социалис уялга баталан абаба. Республикын түрүү хонишодой нэгэн Егин Бадмаев түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга, түрүү хонишод Д. Галсанов, В. Базаржапов гэгшэд зуун эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга абажа түлжүүлхэ тухайгаа хамта хүдэлдэг нүхэдтөө мэдүүлбэ.

А. НАГАСЛАЕВ.

Улаан-Үдын аймаг.

ХАБСАРАЛГЫН ЦЕХЭЙ ТҮРҮҮ СЛЕСАРЬНУУД

Залуу слесарьнууд Борис Ионкин, Анатолий Карнаухов гэгшэд Улаан-Үдын хүүргэнүүдэй түмэр зүйлнүүдэй заводой хабсаралгын цехтэ хүдэлнэ. Тэдэнэй хүдэлдэг бригада цех соогоо түрүү зэргэдэ ябана, халаан соогоо 30 тонно хүүргэнүүдэй түмэр зүйлнүүдые гаргаха аад лэ, 35 тонно гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын хүүргэнүүдэй түмэр зүйлнүүдэй заводой слесарьнууд Борис Ионкин, Анатолий Карнаухов.

Ц. НЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

КОЛХОЗНО АКАДЕМИК

Сибириин үүдэн, Россиин талха таряагаар баян нютаг Курганска область Ураалай шэлэнүүдһээ зүүгээр хабтайн нэмжыдэг юм. «Заветы Ленина» колхозой полевод, Шадринска хүдөө ажахын туршалгын станциин директор, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүдөө ажахын эрдэмэй бүхэсоюзна академиин хүндэтэ академик, Гүрэнэй шангай лауреат, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Герой Т. С. Мальцев таби гаран жэлэй турша соо эндэ, Шадринска районой Мальцево тосхондо ажаһууна, ажаллана.

Терентий Семенович Мальцев юрэ бусын, гайхамаар һонин намтартай хүн юм. Нэгэшье һургуули дүүргэнгүй, бүхы наһаараа хүдөө нютагта ажаллаад, манай үеын элитэ мэдээжэ эрдэмтэн болоо. Мүнөө тэрэнэй нэрэ бүхы дэлхэй дээрэ алдаршанхай. Энэ хүн хүдөө ажахын эрдэмдэ туйлай ехэ туһа хүргэһэн байна.

Шаблаагүй плугаар газар хахалха гурим ухаалан зохеожо, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэйнгээ түлөө Терентий Мальцев эрдэмтэн гэгдэжэ бүхы дэлхэй дээрэ мэдэрэгдээ һэн. Гэхэ зуура, гол алдар габьяань юуб гэхэдэ, газар элдүүрилгын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тон шэнээр хандаһан байна. Совет агрономууд — эрдэмтэд, практигууд — газарай хүрьһэ элдүүрилхэ элдэб онол аргануудай үүргэ, ургасада эдэ бүгэдын ямараар нүлөөлдэг байһые олон жэлнүүдэй турша соо шэнжэлжэ, элирүүлэн тодорхойлһон түүхэтэй. Энэ асуудалые Мальцев тад ондоогоор шиидхээ. Газарай хүрьһэнэй үрэжэл дээшэлүүлгэдэ ургамалнуудай ямараар нүлөөлдэг байһые шэнжэлжэ эхилээд, заабариин ёһоор нэгэ жэлэй ургамалнуудые тарибал, газарай хүрьһэн һайжаржа, үрэжэлынь дээшэлхэ гэжэ түрүүлэн тодоруулһан байгаа. Олон жэлэй бобово-залаата ургамалнууд лэ газарай хүрьһэ һайжаруулжа шадаха юм гэжэ эрдэмтэд урдандаа тоолодог, тиигээд олон жэлэй ургамалнуудые һэлгүүлэн тариха тухай үргэнөөр номнодог бэлэй. Олон жэлэй ургамалнуудые һэлгүүлэн тарихаа болихо гэжэ Терентий Мальцев дурадхаа. Энэнь Ураалай саагуурхи шэнэнисын ба бусад ургамалнуудай тарилгын талмайе үргэдхэжэ, гектар бүриһөөнь 20—25 центнер ороохо таряа хуряаха арга олгоһон байна.

...Мальцев эртэ поли дээрээ гарадаг юм гэжэ дуулаһан хадаа эртэлжэ ошообди. Терентий Семеновичой гэрынь тосхоной түбтэ байдаг. Уужам хашаа, набтархан хэрэлсытэй. Тэрэнь «Заветы Ленина» колхозой бусад таряашадай гэрнүүдһээ юугээрээшье илгаагүй. Бишыхан басаган бидэниие угтаад, асуухыемнай хүлеэнгүй, иигэжэ хэлэбэ:

— Үбгэ эсэгэмни огород соогоо!

Эндэ шэнисэ ехээр ургуулдаг шэдитэ хүнтэй уулзабабди. Һөөлжүү захатай сагаан самсатай, хара үмдэтэй, сабхи гуталтай һаһажаал хүн яаралгүйхэнөөр газар малтана. Мүлиршэһэн эшэтэй хүрзэ гартаа бариихай. Намарай үглөөнэй наран, хахалагдаһан хара газар, сагаан самса. Ехэл тааруу зохидоор, гоёор харагдаһан лээрэһээнь, фотоаппарадаа абабаб.

— Орхи, орхи. Фотоаппарат харабал, ажаллажа шададаггүйб. Ажалаа дүүргэхэдэмни, дураа мэдэнэ бээзэт, — гэжэ Терентий Мальцев гүйн һагад хэлэбэ.

Хүсэтэ «Челябинец» трактораар намарай паарай хахалагдажа байһан поли тээшэ ошообобди. «Колос» хэблэлээр бэлдэгдэжэ байһан тэрэнэй номдо хабсаргахын тула Терентий Семеновичой зохёоһон шаблаагүй плуг буулгажа абаха хэрэгтэй байба. Уужам халхагар хүүртиг үмдэһэн Мальцев тракторай хажуугаар зэргэ алхалан, трактористда заабари зүбшэл үгэнэ. Плугаа халта үргэхые, хахад метр хүрэтэр доошонь табихые гүйна хэбэртэй.

— Ямар плуг гээшэб! Юрын плугаар иигэжэ хахалха аалшин? — Мальцевай хүдэлсэ, үгэ бүхэниинь сог заляар, эршэ зоригоор бадаранхай. Нюур шарайнь баяраар халина. Эгээл тиимэһээ тэрэнэй наһан тухай огто мартажархиһан байгаабди.

...Манай «газик» машина аалиханаар Мальцевай гэрэй үүдэндэ тулажа ерэбэ.

— Зай, орогты, аяга сай барьябди, — гээд Терентий Семенович дурадхаба.

Электрическэ самовар соогоо сай табяад, бидэнэй гүйлтаар фотоальбомуудые гаргажа, маанадта һарбайба. Дэбтэртээ тэмдэглэлнүүдые хэжэ эхилнэ.

Бидэ альбомуудые харанабди. Мальцевай намтар тухай, политическэ, ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшадтай, эрдэмтэдгэй, уран зохёолшодтой: Калинин ба Ворошиловтай, маршал Жуковтай, уран зохёолшо Шолоховтой, Ульбрихт болон Фучигтай уулзаһан тухайнь мэдэжэ абабабди. Уулзалга бүхэниинь — түүхэ! Фото-зурагуудые харахадаа, хэзээ буулгагдаһыень эдэ зурагуудта буулгагдаһан хүнүүдэй нэрэ обогуудые Мальцев нам дарууғаар дурдаба.

Ном тухай хөөрэлдөөн болоо. Мальцевтанай гэртэ номууд олон. Номой шкафууд Терентий Семеновичой хүдэлмэрилдэг кабинет соо, зал соонь поолһоо потолоог хүрэтэр табигданхай.

— Хэды номтойбта гэнэ гүт? — гэжэ Мальцев урдаһаамнай асууба. — Юрэдөө, һайн мэдэнэгүйб, тоолоогүйб. 5 мянга гаран байгаа ёһотой.

Колхозно академигэй ажабайдалда ном һударай ямар ехэ үүргэ дүүргэдэг тухай асуудал гараба.

— Һургуулида һураха арга болоогүй юм даа, — гэжэ Мальцев хөөрэнэ. — Ном һудар уншажа, мэдэсэ мэргэжэлээ дээшэлүүлһэн байхаб. Гушаад ондо нэгэ мэдээжэ эрдэмтэ биологтой уулзаһанаа мартагшагүйб. Гансал уншаха бэшэ, мүн гүнзэгыгөөр шудалхые намда дурадхаа һэн. Тэдэнэй дунда философиин, хүдөө ажахын номууд олон һааб даа. Эрдэм шудалха гээшэ хүшэр лэ һэн. Тиигэбэшье бодото байдалһаа үндэһэлэн шудалхада, бүхөөр хадуугдадаг байгаа. Гансада бэшэ, харин он жэлнүүдэй үнгэрхэ тума гартаа гүүрһа барижа, өөрөөшье бэшээд туршадаг болоо һэм.

— Журналда хэблэгдэхэ статья бэлдээд байнаб, — гээд, Мальцев бэшэгдэһэн дабхагар зузаан саарһа харуулна. — «Газарай хүрьһэнэй үрэжэл багатай болодог ушар» байгаалида үзэгдэдэг юм ха гээд оаталагшадтай арсалдаха хүсэлэнтэйб. Энэ жама ёһон — газарта эзэн бусаар хандаһанай хойшолон гээд бодоноб. Ургамалнууд хүрьһэ бии болгодог, харин хүн ургамалнуудта таатай байдал хангадаг гээшэ. Эндэ бодомжолхоор юумэн олон. Байгаалиин жама ёһоной, үзэгдэлнүүдэй нюусануудые тайлбарилжа, тэдэ бүгэдые өөһэдынгөө аша туһада хэрэглэхэ гээшэ манай зорилго болоно. Ган гасуурые абаад харая: хэтэрмэ дулаан байхадань, газарай хүрьһэндэ шииг нойтон дуталдаад, ган гасуур болодог гээшэ ааб даа. Мүнөөдөө дулаае өөһэдынгөө аша туһада хэрэглэжэ шаданагүйбди. Шииг нойто барижа шадана гээшэ гүбди? Тэрэниие барижа абаад, гамтайгаар хэрэглэхэ шухала. Эндэһээ агротехническэ бүлэг хэмжээ ябуулганууде бэелүүлжэ шадахалди. Энэл даа, диалектикэ...

Ураалай саана ороо һо таряа тариха болзор тушаа тад ондоогоор хандаха тухай Мальцевай нэтэрүүгээр тэмсэһыень һанажархибабди. Олон жэлэй турша соо Курганска областьдо хабарай тарилга апрелиин һүүл багта — майн түрүүшын 10 хоногой турша соо хэгдэдэг байгаа. Эртэ тарихада, шииг нойтон һайнаар баригдаха гэжэ һанагдаһан байха. Гэбэшье олохон ушарта муу ургаса абтадаг һэн. Ургамалнуудай хоолосложо байха үедэнь эндэхи нютаг гандашадаг байһан.

Ураалай саанахи тарилгын галмайнуудые борнойлон, шииг нойто барижа абаха шухала байһые Мальцев тодоруулаа һэн. Апрельдэ бэшэ, харин май һарын гурбадахи декадада тарилга хэхэ шухала. Тиихэдэ июнь һара соо ган гасуурай болоо һаань, ургамалнууд хабарайнгаа шииг алдангүй, һайнаар ургаха. Эндэ июль соо хура бороотой байдаг юм.

...Гурбан жэлэй урда тээ, Мальцевай 75 наһанай ойн үдэр, ороной бүхы нютагуудһаа айлшад эндэ ерээ һэн. Хэды халуун үгэнүүд хэлэгдээ һэм! Терентий Мальцев харюугай үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглээ бэлэй:

— Намайе 75-тай болобо гэжэ эндэ хэлэбэ. Календариин талаар — зүб. Зүгөөр һанаан сэдьхэлни залуу зандаа шэнги байдаг. Үндэр наһатай болохо гумаа улам ехэ юумэ хэхые, ехэ юумэ мэдэжэ абахые хүсэнэб...

...Мальцевай үхибүүд эсэгынгээ замаар дабшана. Тэрэнэй басаган, хүбүүн — агрономууд юм. Савва хүбүүниинь — Шадринска туршалгын станциин эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, һүүлэй жэлнүүдтэ Ураалай саана һайнаар ургаха шэниисын шэнэ сорт бии болгохо ябуулга хэжэ байнхай. Мүнөө тэрэ сортнь гүрэнэй туршалга, шалгалта гаража байна.

Терентий Семенович Сибириин газар дайдын нюусануудые элирүүлэн, хэзгүүр ябаха дуратай хүн юм. 1971 ондо эрдэмтын түрүүшын ном — «Газар элдүүрилгын асуудалнууд» гэһэн ном хэблэгдэжэ гараа һэн. Энэ номойнгоо түлөө автор академик Вильямсын нэрэмжэтэ түрүүшын шанда хүртэһэн байха.

Геннадий УСТЮЖАНИН.
(АПН).

ҺАЙНААР ҺУРГАХА, ҺАЙН МЭРГЭЖЭЛТЭЙ БОЛГОХО

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, үйлэдбэрие техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэ талаар КПСС-эй XXIV съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө мэргэжэл һайнтай хүдэлмэришэдые бүри олоор бэлдэхэ хэрэгтэй.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые үндэһэлэн, партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет орон дотороо профессионально - техническэ гэгээрэл саашадань хүгжөөхэ. нарижуулан һайжаруулха зорилгоор хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые абаһан байна. Тэдэнэй дунда «Профессиональна-техническэ гэгээрэлэй системые саашадань нарижуулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1972 оной июниин 22-ой тоггоол элитэ һуури эзэлнэ. Энэ тогтоолоор профессионально-техническэ һуралсалай эмхи зургаануудай үмэнэ мүнөө байһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ профсоюзай ба комсомолой организацинуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй үүргэ, харюусалгань тодорхойлогдоһон, шухала хэмжээнүүд хараалагдаһан.

Тус тогтоолой манай республикада ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай ехэ хөөрэлдөөн профсоюзуудай областной соведэй, ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэмэл пленум дээрэ һаяхан болобо.

Манай республикада профтехучилищинуудай эмхидхэгдэһэнһээ хойшо үнгэрһэн 32 жэлэй туршада хамта 130 мянга гаран элдэб мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд бэлдэгдэжэ, промышленна болон барилгын предприятинуудта, колхоз болон совхозуудта эльгээгдэһэн байна. Гансахан Улаан-Үдын Ленинэй орденто ЛВРЗ-дэ 10 мянга гаран һурагшад училищи дүүргээд, ошоһон байха юм гээд, элидхэлшэ профтех-гэгээрэлэй республиканска управлениин начальник нүхэр **И. П. Суетин** тэмдэглэбэ. Тэдэнэй дундаһаа орон, республика дотороо мэдээжэ болоһон Социалис Ажалай Геройнууд — мяха-консервын комбинадай колбасагай заводой ахалагша мастер Н. И. Филиппова, Галуута-Нуурай нүүрһэнэй ажахын проходчигуудай бригадир Г. Д. Тучинов, Улаан-Үдын сэмбын фабрикын сэмбэ нэхэгшэ Д. К. Тумурова, ЛВРЗ-гэй дизельнэ цехэй начальник А. Н. Оширов болон бусад урган гараа.

Мүнөө республикын 35 профтехучилищинуудта 10 мянга шахуу һурагшад һурана. Гансахан энэ жэлдэ һургуули дүүргэһэн 8,5 мянган залуу хүдэлмэришэд ажалда эльгээгдээ. Тэдэнэй 2,5 мянганиинь республикын колхоз, совхозуудта механизаторнуудаар хүдэлжэ эхилээ.

Элидхэлшэ болон үгэ хэлэһэн Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай профкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Вагановай**, мяха-консервын комбинадай директор нүхэр **Шитиковэй** тэмдэглэһэнэй ёһоор, профтехучилищинуудай һуралсалай материальна һуури жэлһээ жэлдэ һайжаржа байна. Юһэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн жэлнүүдтэ 10 мастерской, 45 һуралсалай кабинет шэнээр байгуулагдаа, олон шэнэ барилганууд бодхоогдоо, мүнөөшье баригдажа байна.

Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын мяха-консервын комбинат №8 ГПТУ-да 250 хүнэй һураха байшан хамтын байратайгаар барижа үгөө. Буряадай барилгын управлени 600—800 үхибүүдэй һураха һуралсалай комплекс барижа байна.

Гэхэтэй хамта һуралсалай байранууд үшөөл дуталдана. Зарим предприятинууд, жэшээлхэдэ, «Иркутсктрансдесстрой» трестын Баргажанай СМУ, «Бурятцелинстрой» терст, республикын худалдаа наймаанай министерство, түмэр замай Улаан-Үдын отделени, ЛВРЗ шэнэ барилга хэхэ түсэбөө дүүргэнэгүй. Заримдаа мастерской, лабораторинуудые барижа дүүргэбэшье, тэдэнээ хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээр хүсэд ханганагүй. Энээн дээрэһээ боложо, һурагшадые ажал дээрэнь һургаха, шэлэһэн мэргэжэлтэйнь һайса танилсуулха арга боломжо олдоногүй гэһэн шанга шүүмжэлэл гараба.

Предприятн училищи хоёр хоорондоо һайн барисаатай байбалынь, алинданьшье туһатай байна гэжэ нүхэр Ваганов онсолон тэмдэглэбэ. Закаменскын №14 ГПТУ Зэдын комбинадта хүдэлмэришэдые бэлдэнэ. Комбинадай дирекци, партком, профком училищида али болохо туһаламжа хүргэжэ байдаг. 1974 ондо 420 хүнэй һууритай хамтын байра барихань. Мастерскойнуудые, спортын зал барилгада 15 мянган түхэриг гаргашалһан байна. Училищи дүүргээд ерэгшэдтэ мэргэжэлэйнь ёһоор ажал оложо үгэхэ, байра байдалаар хангаха гэхэ мэтэ асуудалнуудта ехэхэн анхарал хандуулагдана.

Мүн прибор бүтээлгын заводой, «Забайкаллес» комбинадай олохон предприятинуудай, Тимлюйн цементын заводой хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд эдэ асуудалнуудаар хододоо һонирхожо, профтехучилищинуудые өөһэдынгөө нэгэ цехтэл адляар тоолодог болонхой.

Харин зарим тээгүүр тад ондоо байдал үзэгдэнэ. «Бурятцелинстрой» трестын управлениин зарим СМУ, зарим ПМК-нууд, барилгын профтехучилищи дүүргэгшэдые мэргэжэлэйнь ёһоор ажалаар хүсэд ханганагүй, оложо гараһан разрядынь доошолуулна.

Профтехучилищину удта һуралсал һайнаар эмхидхэхэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ училищинуудай багшанар, үйлэдбэриин һуралсалай мастернууд, профсоюзай, комсомолой организацинууд ехэхэн анхаралаа табидаг болоо. Энээн тухай №9 ГПТУ-гай директор нүхэр **Сафронова**, №2 ГПТУ-гай комсомолой организациин секретарь нүхэр **Загряцкая** гэгшэд тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө. Эндэ мэргэжэл мэргэжэлээр конкурснууд, ажалай түрүүшүүлтэй уулзалганууд болоно, уран һайханай - самодеятельностиин кружогууд, спортын секцинүүд, интернациональна хани барисаанай клубууд хүдэлнэ, коммунис ажалай түлөө хүдэлөөн, социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Зүгөөр бүхы училищинуудта һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайнаар табигданхай гэхын аргагүй. Дутуу дунда зүйлнүүд үшөөл бии. Олон һурагшад «3» гэһэн сэгнэлтэ дээрэ һурана, журам эбдэнэ, хулиган ябадал гаргана гэжэ Буряадай барилгын управлениин начальнигай орлогшо нүхэр **Маханов** тон зүбөөр шүүмжэлбэ. Илангаяа ерэхэ үедэ хэхэ ажал хүдэлмэритэйгөө танилсахаяа ошоод байхадань һурагшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана, энээндэ училищиин дирекци, багшанар, мастернууд һаналаа багаар табина.

Училищинуудай, предприятинуудай профсоюзна, комсомолой организацинуудаи хоорондо холбоо барисаа бэхижүүлхэ, гол анхаралынь һуралсалай - хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха асуудалнуудта хандуулха, предприятинуудай зүгһөө профтехучилищинуудай һуралсалай-материальна үндэһэ һуури бэхижүүлхэ хэмжээнүүдые абаха шухала байһан тушаа ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **В. Раднаев**, облпрофсоведэй президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр **Асеев** гэгшэд онсолон тогтобо.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар дэлгэрэнгы тогтоол абтаа.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ,
манай штатнабэшэ корр.

УЯНГАТАЙНЬ УУЛЗАХАДАА...

УНШАГШЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Хорёодхон наһанайнгаа арюухан эрмэлзэл соо хурса гуурһанай найдалтай эзэн боложо ябана гэжэ Галина Раднаевагай шүлэгүүдэй согсолборие уншахадаа мэдэрнэбди. Шүлэгүүдэйнь согсолбори 1972 ондо «Уянга» гэжэ нэрэтэй улаахан ном боложо, уншагшадтайгаа уулзаһан байна. Галина басаганай гансашье уянгатай уулзагдаагүй, мүн тэрэнэй уян хурса, хүнэй дура сэдьхэл буляама үгэнүүдтэй шүлэгүүдыень «Буряад үнэндэ», ондоошье газетэнүүдтэ толилогдонхой ябахадань уншагдаа.

«Уянга» гэжэ энэ номыень эхилэн уншахада «Сагаан һарын бэлэг» гэжэ хүн түрэлтэнэй зүрхэн соо хэтын хэтэдэ үлэһэн багша Лениндэ зорюулжа бэшэһэн шүлэгтэйнь тон түрүүн танилсанабди:

Сагаан һараар
урдатнай һүгэдэжэ,
буряад заншалаар
Уран шүлэгөө
хадагтайгаар
баридагби,
Ленин багша!
Сэсэн мэргэн
ухаан бодолыетнай
гүн мэдэрэлээр
Уган дэлхэйн
эрьесэтэй сасуулдагби
Ленин багша!
Юртэмсын гэрэл —
нюдэниинь болоһон
нарандли гараат —
Юрын ажалша
хүн түрэлтэнэй
зүрхэн соо
Холын харасаар
мүнөөдэрэймнай
байдалые
уридшалан хараат
Хүшэр сагай,
хубисхалай шанга
тэмсэл соо.

Үгытэй байһан ажалша зондоо эрхэ сүлөө, мүнхэ зол жаргал заяаһан багша Лениндэ бэлэг болгожо, шүлэгөө зорюулна.

Эдэ мүрнүүдһээ эхи залган саашань уншахадамнай, Галина Раднаевагай уянгынь гол һубһан үлхэсэлдэн, байгаалиин һайхантай, өөрынь онсо мэдэрэлтэй холбосолдохо юм. Үгэнүүдынь тодо, хурса. Хүнэй зүрхэ сэдьхэл буляамаар, уярмааршье мүрнүүд шүлэгүүд соонь бии. Жэшээнь: «Һарбайхал һэм хүлөө» гэжэ нэрлэһэн шүлэг-уянгынь нэгэ бадаг харая:

Тэрэ дайнай
долгиндо нэшүүлжэ
үзөөгүйшье һаа,
Тэмсэлэйнь шангые
үхибүүн наһандаа
ойлгоо һэм.
Хоёр хүлгүй
наһажаал хүниие
үйлсэдэ золгоходоо,
хүйтэн жадаар
зүрхөө хадхуулһандал
зогсошоходол гээб.

Мүнөөнэй нимэ гэрэлтэй амгалан сагта түрөөд ябахадамнай, ажаллажа байхадамнай, үнгэрһэн дайнай хатуу жэлнүүдые үзэһэн, тэмсэл соогуурнь түрэл ороноо аршалхын тулада, манай түлөө сээжээрээ халхалжа, эрэлхэг зориг харуулһан совет сэрэгшэдэ зорюулһан энэ шүлэгыень уншахада уярмаар даа!

Түрэл ороноо
сээжээрээ халхажа,
шархатаһан
сэрэгшэдэ
Болодог һаань,
өөрынгөө хүлые
һарбайхал һэм.
Дайнай үлэгдэл,
сараа үлөөһэн
зүрхэнэйнь орондо
Баяраар халиһан
зүрхэеэ ходолоод
үгэхэл һэм.

«Дуратайб шамдаа, талам!» гэжэ шүлэг соогоо Галина үетэн нүхэдөөрөө наадажа хүн болоһон тоонто нютагаа дуулана. Галинын шүлэгүүд соо залуухан басаганай мүхэшэгүй зориг, эрмэлзэл, ерээдүйнгөө жаргал дуулаһан шүлэгүүд, мүрнүүд ехэ олон. Хүн бүхэн өөрын һанал бодолтой, өөрын сэдьхэлтэй байдаг гээшэ ааб даа. Галина Раднаевагай шүлэгүүдэйнь удхашье, шүлэгүүдэйнь мүрнүүдшье ондоохон. «Үритэйб», «Эхэ газар», «Аянша шубуудта», «Хубилдаг һаа», «Мүнхэлдэг һайш» гэжэ шүлэгүүдыень уншахадашье хужарламаар лэ!

Галина Раднаева залуу, хүсэл бодолойнгоо орьёл өөдэ шармайжа ябаһыень бидэнэр мэдэнэбди. Тэрэнэй «Хоридохи үбэлөө угтанаб» гэһэн шүлэг-уянга соо мүнөө эдлэжэ ябаһан энээхэн наһанайнь дуун зэдэлхэдэл гэхэ юм:

Хоридохи зуунай
жабхаланта жэлтэй
алхамаа нэгэдүүлэн,
Хүхюу наһанайнгаа
орьёл дээрэ
зогсоноб.
Холын ерээдүйдэ
сэгнүүлхэ, үгыгөө
шалган-шалган,
Хоридохи үбэлэйнгөө
Шэнэ жэлые
угтанаб.
Агуу саг,
хүн түрэлтэнэй
найдалынь болохо
Арюун тэмсэлэй
түүхээр бадарһан
наһан даа.
Хододоо залуу,
хүхюу зандаа
ябахые эрмэлзэхэ
Хэды һайхан
хүсэл, бодолой
хаһаб даа!

Хоридохи үбэлэйнгөө шэнэ жэлые угтажа байһанаа уран хурса юрын үгөөр тайлбарилна бэшэ аал?

Хорин наһаяа
угтажа ябаһан
залуу басаганай
Жаргалаар дүүрэн
дууша сэдьхэл
ямар һайхам!
Хэтын дуунай
юрөөл тогтоожо,
эрмэлзэхэ хубитай
Шэнэ жэлэй
шэнэ мэдэрэл
ямар һайхам!

«Уянга» гэжэ номой автор Галина Раднаевада амжалта хүсөөд, зохёохы замынь захагүй ута байг лэ гэжэ юрөөнэм.

Д. ЖАНЧИКОВ,
хүдөө бэшэгшэ,

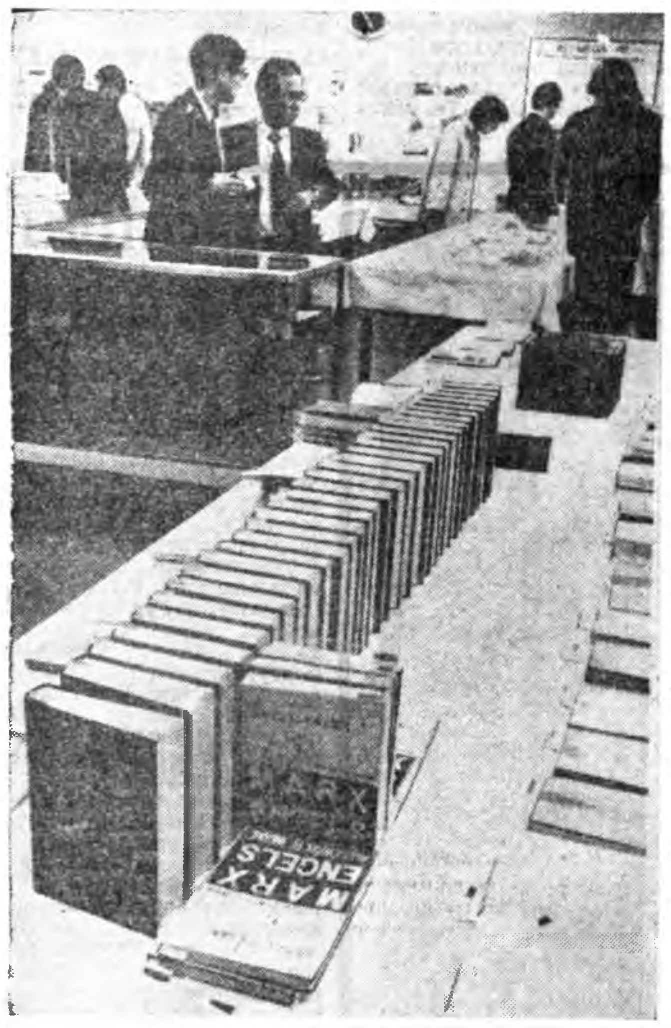

ЯПОНИ. К. Маркс, Ф. Энгельс, В. И. Ленинэй зохёолнуудай эндэ нээгдэһэн выставкэ Токио хотынхидые ехэтэ һонирхуулна. «ИванаМихолл» зал соо нээгдэһэн энэ выставкэ дээрэ ород, немец, япон хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн 1.300 ном, журнал болон брошюра харуулагдана. Эдэнэй дунда хоморой шухаг номуудшье бии. Выставкэдэ ерэгшэд олон тоото экспонадуудые хаража һонирхохоһоо гадна, дуратай номуудаа худалдан абахадань болохо.

Марксизм-ленинизмын зохёолнуудай выставкые Японой ном худалдадаг гурбан фирмэ «Международная книга» гэжэ бүхэсоюзна гадаадын худалдаа наймаанай болон «Дойчер бухэкспорт унд импорт» (ГДР) гэжэ нэгэдэлнүүдэй хабаадалгатайгаар эмхидхэһэн байна.

Хилын саана ном худалдадаг совет эмхинүүд жэл бүри Япондо 250 мянган хэһэг ном худалдадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: япон хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн К. Марксын, Ф. Энгельсын зохёолнууд.

ТАСС-ай фотохронико.

Улаан-Үдын Советскэ районой хүүгэдэй 2-хи больницын коллектив багашуулые аргалха талаар горитой ажал ябуулна. Коммунис ажалай ударник врач педиатр Ия Михайловна Горбунова гуша гаран жэлэй туршада эндэ хүдэлнэ. Энэ хугасаа соо Ия Михайловна нилээд олон хүүгэдые аргалжа, олон хүнүүдэй халуун баярай магтаалда хүртэһэн. Ехэ шадабаритай бэрхэ врач зондо зулгы илдамаар хандадаг, хүүгэд тухайнь үнэн зүрхэнһөө оролдожо ябадаг һэн тула, ажалшадайнгаа дунда алдартай, суутай болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. М. Горбунова ажалдаа.

А. ИВАНОВАГАЙ фототекст.

Политическэ эрдэмээ дээшэлүүлэгшэдтэ туһаламжа

КОММУНИС ХҮДЭЛӨӨНЭЙ ШЭНЭ ИЛАЛТАНУУД

Мүнөөнэй үедэ социализм ба империализмын хүсэнүүдэй хоорондохи тэмсэл үргэлжэлһөөр.

Амгалан байдалай болон социальна хубилалтануудай уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ коммунис болон хүдэлмэришэдэй партинуудай нэгэдэл, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй эдэбхитэй ябуулганууд тон ехэ үүргэтэй. 1969 ондо Москвада үнгэрһэн Коммунис болон хүдэлмэришэдэй партинуудай түлөөлэгшэдэй зүблөөнэй баталан абаһан документ соо «хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын гол замые дэлхэйн социалис системэ, уласхоорондын хүдэлмэришэн анги, бүхы революционно хүсэнүүд тодорхойлно» гээд хэлэгдэһэн байна. Түүхын хүгжэхэтэй хамта уласхоорондын коммунис хүдэлөөн шэнэ илалтануудые туйлажа, мүнөө үедэ шиидхэхы нүлөөтэй политическэ хүсэн болонхой.

Хүгжэнги капиталис оронуудта марксистско-ленинскэ партинуудай үүргэ бүри ургажа, хүдэлмэришэн ангиин урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхэдэнь таарамжатай арга нүхэсэл олдоо. Ингэжэ капиталай оронуудтахи хүдэлмэришэн анги нэгэдэлээ саашадань бэхижүүлхэ аргатай болоһон байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ уласхоорондын коммунис хүдэлөөн нилээд ургаа. Энээн тухай баримтанууд бии юм. Үнгэрэгшэ, 19-дэхи зуун жэлэй 40-өөд онуудта «Союз коммунистов» гэһэн Маркс, Энгельсын байгуулһан нэгэдэл оройдоо 300—400 гэшүүдтэй һэн. 19-дэхи зуун жэлэй һүүлшын гушаад жэл соо Европын оронуудта хүдэлмэришэн ангиин партинууд бии болоо. 1903 ондо (тэрэ гэһээр 70 жэл үнгэрбэ) Россида В. И. Ленинэй байгуулһан шэнэ түхэлэй, большевигүүдэй партн бии болоһон. Дэлхэй дээрэ түрүүшын социалис гүрэн түрэ тогтоогдожо, Коммунис Интернационалай бии болоходо, коммунис хүдэлөөн түргэнөөр хүгжэжэ эхилээ. 1918 ондо марксистско-ленинскэ партинууд 10 орондо байгуулагдаа. 1921 ондо — 34, 1928 ондо—46, 1935 ондо—61, 1957 ондо—75, 1961ондо—87 болоһон түүхэтэй. Мүнөө үедэ дэлхэй дээрэ 89 коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудта 55 миллионһоо үлүү хүнүүд тоологдоно.

Социалис нэгэдэлэй оронуудай аха дүү коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинууд—ударидахы партинууд байһан тула, саашадаа социализм бэхижүүлхэ, амгалан тайбан байдалые сахиха хэрэгтэ онсо харюусалгатай. Тиимэһээ коммунис партинуудайнгаа ударидалга доро аха дүү социалис оронууд хоорондохи харилсаа холбоогоо үргэдхэхые оролдодог.

Дэлхэйн социалис системэ түүхын богонихон болзор соо ехэ амжалтануудые туйлажа, ажалай бүтээсэ түргэнөөр хүгжөөжэ, урдань гээгдэнги байһан оронууд мүнөө туйлай ехэ хүсэтэй болонхой. СЭВ-тэ ородог социалис оронуудай нэгэдэлэй үйлэдбэрилгэ 1950 онһоо 1972 он болотор 630 процентээр ургаһан байбал, хүгжэнги капиталис оронуудай промышленна үйлэдбэри энэ саг соо оройдоо 280 процентээр ургаһан юм.

СЭВ-эй оронууд бүхы дэлхэйн газарай 18 процентые эзэлдэг, хүн түрэлтэнэй 10 процентнь эдэ оронуудта ажаһуудаг байбашье, бүхы дэлхэйн оронуудай үйлэдбэрилдэг промышленна продукциин гурбанай нэгэ хубиие гаргадаг хүсэтэй. Тэрэнһээ гадна социалис оронууд һая тогтоһон, хүгжэжэ байгаа оронуудтай политическэ, ажахын, эрдэм техникын, соел культурын талаар харилсаануудаа үргэдхэдэг. Мүнөө социалис оронууд жара гаран хүгжэжэ байгаа оронуудта 2500 шахуу промышленна предприятинуудые болон бусад элдэб барилга хэхэдэнь туһална. СССР-эй болон социалис оронуудай мэргэжэлтэд залуу оронуудта шэнэ предприятинуудые ашаглалгада оруулалсадаг, байгаалиин ашагта малтамалнуудые, баялигуудынь бэдэрэлсэжэ, арад зондоо алба хэхэ хэрэгтэнь туһалалсадаг.

Империалистнар нэгэнтэ бэшэ социалис оронуудай нэгэдэлэй хүсые туршаһан байха. Баатарлиг вьетнам арадай түүхатэ илалта үшөө нэгэ гэршэ болоно бэшэ гү? Аха дүү социалис оронуудай гайхамшаг үргэн туһаламжада түшэглэһэн баатар вьетнам арадай үнэн хэрэгэй түлөө тэмсэлые ямаршье дайсанай хүсэн даража шадаагүй бэлэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ дэлхэй дээрэ манай ажал хэрэгтэ таарамжатай хубилалтануудай болоһониинь социалис нэгэдэлэй хүсэнүүдэй, коммунис хүдэлөөнэй ургажа байһаниие харуулба. Энэ ушар манай партиин XXIV съездын баталһан амгалан байдалай эб найрамдалай Программые бэелүүлжэ байһанай үрэ дүн гээшэ. Аха дүү социалис оронууд энэ Программые өөрын, тэмсэлэй программа гэжэ тоолодог.

Тодорхойлон хэлэбэл, Вьетнамда замхаһан дайн сэрэг, ГДР-эй уласхоорондын нэрэ зэргын нилээд ургаһан ушар Баруун Германи Чехословаки хоерой харилсаануудай һайжаржа байһан хаһа, социалис Кубын амжалтанууд—эдэ бүгэдэ аха дүү коммунис, хүдэлмэришэдэй партинуудай эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй үрэ дүн мүн.

Социалис оронуудай амжалтанууд, уласхоорондын байдалда һүүлэй үедэ болоһон хубилалтанууд дэлхэйн арадуудай империализмын хүсэндэ эсэргүү тэмсэхэ хэрэгтэ нилээд ехэ, шиидхэхы нүлөө үзүүлнэ. Һаяхан Франциин Коммунис партиин пленум дээрэ нүхэр Жорж Марше «Бидэ саашадаа энэ таарамжатай хубилалтануудые хэрэглэжэ, социализмын илалтые дүтэлүүлхэ хүсэлэнтэйбди. Бидэ өөрынгөө орондо "социализм байгуулха зорилготойбди. Энээниие бидэнэр Франциин арадай болон хүдэлмэришэн ангиин урда табигдаһан манай уялга гэжэ тоолодогбди», — гэжэ зааһан юм.

Ноябриин 2-һоо 4 болотор Баруун Германиин Коммунис партиин ээлжээтэ съезд үнгэрбэ. Ороной нийтэ ажабайдалда Германиин Коммунис парти ажалшадай ударидагша байһанаа дахин гэршэлээ. Оройдоо 5 жэлэй хугасаада (1968 оной намар байгуулагдаһан) Баруун Германиин коммунистнар уласхоорондын коммунис хүдэлөөндэ нэрэ хүндэтэй болоо. Мүнөө Германиин Коммунис партиин 40 гаран мянган гэшүүд саашадаа Баруун Германиин социалис оронуудтай баталһан договор хэлсээнүүдые бэелүүлхын тула тэмсэхэдээ, саашадаа уласхоорондын байдалай шахардуу шанга асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ нилээд ехэ хубитаяа оруулна.

Хүшэр хүндэ оршон байдалда Америкын Холбоото Штадуудай Коммунис парти ажалшан арадай тэмсэлые ударидана.

1969 ондо Москвада үнгэрһэн уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэдэй партинуудай зүблөөнэй зорилгые бэелүүлжэ, һүүлэй жэлнүүдтэ үнгэрһэн Аргентинын, Даниин, Люксембургын, Никарагуагай, Мексикын, Великобританиин, Перугэй, Эквадорой коммунистнуудай съезднүүд ангиин тэмсэлдэ үнэн сэхэ байһанаа мэдүүлээ.

Энэ үндэр зорилгонуудые бэелүүлхын тула аха дүү партинууд өөһэд хоорондоо харилсаануудаа бэхижүүлнэ. Хоёр партинуудай түлөөлэгшэд гү, али элдэб хизаарнуудай коммунистнар уулзажа, дүй дүршэлөө хубаалдадаг, партиин теоретическэ талаар ажал ябуулагшадай суглаанууд болодог. Жэшээлхэдэ, сентябрь һарада Стокгольм хотодо Европын капиталис гүрэнүүдэй 21 аха дүү партинуудай түлөөлэгшэд уулзажа, шухала асуудалнуудые хэлсээ. Энэ уулзалга дээрэ «Европын капитализмын кризис, Коммунис партинуудай социальна хубилалтануудай, демократиин, национальна бэеэ даанхай, амгалан байдалай, социализмын түлөө тэмсэлдэ хүдэлмэришэн ангиие, бүхы демократическа хүсэнүүдые нэгэдхэхэ зорилгонууд» гэһэн асуудалаар 1974 оной январиин 26—28-да Брюсель хотодо Европын капиталис гүрэнүүдэй коммунис партинуудай зүблөө зарлаха гэһэн тогтоол абтаа.

Һаяхан Ливанда араб гүрэнүүдэй коммунис партинуудай түлөөлэгшэдэй уулзалга боложо, араб арадуудай Израилиин эзэмдэгшэдтэй тэмсэл эрхилхэ асуудалнуудые хаража үзэһэн. Уулзалга дээрэ Советскэ Союзай болон социалис оронуудай араб гүрэнүүдтэ хүргэдэг туһаламжа үндэрөөр сэгнэгдэһэн байна. Тэндэхи зарим оронуудта коммунис партинууд нюуса бэшээр ажаллаха аргатай болоһон, Сиридэ, Ирагта прогрессивнэ фронтнууд байгуулагдажа, зарим коммунистнар правительствануудай бүридхэлдэ ородог. Араб аха дүү коммунис партинууд саашадаа уласхоорондын коммунис хүдэлөөе марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын үзэл һургаал дагажа, саашадань бэхижүүлхэ байһанаа мэдүүлээ.

Бүхы дэлхэйн хүн зон Чилидэ болоһон харата урбалтые үзэн ядажа, ороной түрүү олониитын хүшэр хүндэ байдалда ороһые халаглана. Чилидэ болоһон событинууд коммунис хүдэлөөн мүнөөшье нилээд шанга тэмсэлэй оршондо үнгэрнэ гээд харуулаа. Һүүлэй үедэ Уругвайда коммунистнар мүрдэлгэдэ орожо байна. Ингэжэ Урда-Америкын 24 коммунис партинуудай олонхинь хүндэ байдалда ороһон байна. Тиигэбэшье Кубадахи социалис амжалтанууд, Перудэ боложо байгаа таарамжатай хубилалтанууд, Аргентинэдэ, Панамада, Эвадорто, Колумбида, Венесуэлэдэ үргэдэжэ байгаа национальна сүлөөрэлгын тэмсэл саашадаа ерээдүй сагтахи һайн хубилалтануудые асархаар байна.

Коммунис хүдэлөөнэй түрүүшын алхамуудһаа эхилээд, мүнөө үе болотор марксизм-ленинизмдэ, пролетарска интернационализмда үнэн сэхэ хүсэнүүд хододоо элдэб янзын дайсадтай, урбагшадтай тэмсэжэ ябаһан түүхэтэй. Мүнөө хүдэлмэришэн ангиин, арадуудай хэрэгтэ урбаһан Хитадай Коммунис партиин ударидагшад уласхоорондын коммунис хүдэлөөндэ ехэ тодхор татаха гэжэ оролдоно. Һүүлэй хореод жэлэй туршада Хитадай удамаршад өөрынгөө харата муухай зорилгонуудые элирүүлээ. Үнгэрэгшэ август һара соо болоһон Хитадай компартиин X съезд энэ хорото ябуулгануудые зүбшөөжэ, саашадаа өөрынгөө хархис муухай ябадалые үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэй.

Аха дүү коммунис партинууд инмэ ушарай тохеолдоһонһоо уламжалан, саашадаа нэгэдэлээ бэхижүүлхэ, марксизм-ленинизмдэ эсэргүү, харша үзэл бодолнуудтай эрид шангаар тэмсэхээр бэлэн.

Коммунис хүдэлөөнэй аха дүү партинууд тэдэнэй тэмсэлдэ Советскэ Союзай Коммунис партиин онсо габьяатай байһаниинь тэмдэглэдэг. Агууехэ Ленин багшын байгуулһан алдарта манай Коммунис парти 70 жэлэй туршада марксизм ленинизм хэлбэришэгүйгөөр дагажа, пролетарска интернационализмын гурим ёһоор бүхы дэлхэйн хүн түрэлтэнэй гэрэлтэ һайхан ерээдүйн түлөө тэмсэжэ ябадаг.

Амгалан байдалай, демократиин, социализмын түлөө тэмсэгшэд манай Совет ороной Коммунис партиин хүсэндэ түшэглэдэг.

Һүүлэй жэлнүүдтэ партиин XXIV съездын баталһан гадаадын политика, тэрэниие, бэелүүлгэ уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ ниилээд таарамжатай оршон байдал олгоо.

Р. ГАРМАЕВ.

НАЦИОНАЛЬНА ОКРУГУУДҺАА МЭДЭЭСЭЛ

БАЯН ХЭБТЭШЭ

Заполяриин баян хэбтэшэнүүдэй нэгэн болохо Медвежьс гэжэ уурхайн ашаглалгада оруулагдаһаар хоёр жэл үшөө болоодүй. Энэ үе соо тэндэһээ 10 миллиард кубометр байгаалиин газ абтаба. Сэнхир түлишэ ашаглалгада шэнэ онол арга хэрэглэһэнэй ашаар иимэ ехэ хэмжээнэй газ абтаһан байна.

Медвежьедэ ехэ диаметртай скважинанууд анха түрүүшынхеэ ашаглагдажа эхилэ. Тиигэжэ нэгэ скважинаһаа сүүдхэ соо 1,5 миллион кубометр газ абаха арга олдоһон байна. Энэнь 1 мянган хүнэй хүдэлдэг һайнаар оньһожоруулагдаһан шахтын коллективэй ажалай бүтээсэтэй адли болоно. Мүнөө Медвежьедэ 20 гаран тиимэ скважина ашаглагдадаг юм. Үшөө 10 скважина һаяар ашаглалгада оруулагдахань.

П. РЯБОВ,
ТАСС-ай корр.
Ямало-Ненецкэ округ.

ВЕРТОЛЁТЧИГУУДАЙ ТУҺАЛАМЖА

Печорско далайн эрье шадар загаһашадай нэгэдэмэл бригада мүльһэн дороһоо навагануудые барижа байба. Арбан дүрбэн загаһашанай, найман мориной байһан ехэхэн мүльһэн гэнтэ эрьеһээ «таһаржа» далай руу «ябажа» эхилбэ.

Тэрэ үдэр Г. Лебедевэй хүтэлбэрилдэг вертолёдой экипаж өөрынгөө замаар геологуудта ошожо ябаһан байгаа. Мүльһэн дээрэ болоһон ушар тухай мэдээсэл радиогоор абамсаараа, вертолёт замаа һэлгэжэ, час болоһон хойно заагдаһан газарта хүрөөд бэйба. Загаһашадай байһан мүльһэн эрьеһээ бүри холоджо байгаа. Вертолёт хайшан гэжэ буулгахаб? Тэрэ мүльһэн үшөө бутаржа болохо ха юм. Пилодууд машинаяа мүльһэнэй хажуудахана буулгаад, тэрэ байрадань байлгажа, загаһашадые абараа.

Удаадахи гурбан рейсээр загаһашадай морид мүльһэн дээрэһээ гаргагдаһан байна.

Загаһашадые абаралгын хүдэлмэри зургаа шахуу час соо үргэлжэлөө. Г. Лебедев, А. Попов, Т. Хорумченко, Н. Подзин гэгшэдһээ бүридэһэн вертолётчигүүдай экипаж шадамар бэрхээр ажаллажа, эрэлхэг зоригоо эндэ харуулһан байна.

В. ТУНГУСОВ,
ТАСС-ай корр.
Ненецкэ округ.

БАЯЛИГ ХАМГААЛХЫН ТҮЛӨӨ

Усть-Ордын национальна округой ой тайга, газар дайда ан гүрөөлөөр, элдэб шубуудаар баян юм. Эндэхи ой тайга соо булган, хэрмэн, баабгай, буга, хандагай болон бусад үнэтэ ан гүрөөл олон. Гүрөөһэншье байха. Ожорһотой багахан нуурнуудтань галуун, нугаһан байдаг.

Ангар ба Лена мүрэнүүдэй хоорондо «Магаданский» гэһэн гүрэнэй комплексно шэнэ заказник эмхидхэхэ тухай тогтоол Эрхүүгэй областной Соведэй гүйсэдком һаяхан абаба. Тэрэ заказник 74 мянган дүрбэлжэн километр талмай эзэлхэ юм. Тэндэ ямаршье түрэлэй ан гүрөөл, шубуу агнаха, загаһа бариха хэрэг огтолон хоригдоо.

А. ГАЙДАН,
ТАСС-ай корр.
Усть-Ордын округ.

ТҮРҮҮШҮҮЛ, ЭДЭБХИТЭД

Чукчанка, украинка, эскимоска... Гурбан ондоо намтар. Теэд Чукоткын Лорино тосхоной эдэ гурбан басагадай ажабайдалда адлирхуу юумэн угаа олон. Тэдэнэр өөһэдынгөө мэргэжэлнүүдтэ дуратайнууд, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байна.

Е. Каквургина Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ан үсхэбэрилэгшөөр хүдэлнэ. Энэ нүхэр фермэ дээрээ эрхимүүдэй нэгэн юм. Ангай түл абалгаар бултанһаа һайн дүнгүүдые туйлажа гараба.

Н. Гаврилюк энэ нютагай санаторно түхэлэй һургуулиин багша юм. Тосхоной эхэнэрнүүдэй Соведэй гэшүүнээр һунгагданхай, лекционно хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Л. Экеляна колхозой мастерскойдо сёдолшоноор ажаллана. Энэ басаган Чукотско районой Соведэй депутадаар һунгагдаһан, цехэй комсомолой организациие ударидадаг байха юм.

Эдэ басагадай ажабайдалда ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг һаяхан болобо — тэдэнэр КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаа.

Е. ДЕНИСОВ,
ТАСС-ай округ.
Чукоткын округ.

ТҮМЭРШЭ ДАРХАНАЙ БЭЛИГТЭЙ ХҮБҮҮН

Улаан-Үдын Октябрьска районой Жердевэй үйлсэдэхи олон гэрнүүдэй дунда сэнхир үнгэтэй хоёр дабхар байшан бии. Эндэ хотымнай уран зураашад ажалладаг Буряадай түбэй предприятинууд, элдэб олон эмхи зургаануудай захилнууд болон уран һайханай олон янзын хэрэгсэлнүүд эндэ бүтээгдэнэ.

Уран зурааша, Буряадай республикын искусствын габьяата ажал ябуулагша Пурбо Суранхоевич Намсараев хэдэн жэлэй туршада эндэ ажалладаг юм. Алюмини, зэд, гуулин гэхэ мэтын түмэр хабтагай дээгүүр тэрэнэй сохижо бүтээһэн гоё һайхан зурагууд республика доторнай олон. Чайковскиин нэрэмжэтэ Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин вестибюль, Загарай тосхоной соёлой ордон, «Одон» ресторан гэхэ мэтые Пурбо Суранхоевичой зурагууд шэмэглэн гоёоно. Тэрэнэй «Эхэ», «Үльгэршэн», «Сур харбаан», «Барилдаашад», «Хууршад» гэжэ выставкэдэ табигдаһан зурагуудые нилээд олон хүн һонирхожо хараһан байна.

«Үльгэршэд» гэжэ зурагыень харахада, урданай үе саг һанагдана. Халуун сайтай аяга баринхай лаб дабшалжа һууһан буряад тэрлигтэй үбгэжөөлэй ехэ зохидоор үльгэр түүхэ хөөрэжэ байһанине хүн бүхэн һанаандаа оруулаа ёһотой. П. Намсараевай урлан бүтээһэн тамхинай мүнгэн гоёолтотой гааһан, нарин һайхан угалзануудаар шэмэглэһэн сагаканай табюур, бугааг, бэһэлигүүдые выставкэдэ ерэгшэд харана.

Нэгэтэ үглеөгүүр Пурбо Суранхоевичой хүдэлжэ байһые хараха һанаатай мастерскойдонь оробоб. Багахан һаруул таһаг соо. тэрэнэй ажалладаг стол дээрэ олон янзын һүүшэ, һиилүүрнүүд, томошье, багашье алханууд, дүүргэгдээгүй зурагууд харагдана. Хани барисаанай ба Ленинэй орденуудай дүрэ зурагуудые алюмини дээрэ зуранхай, хэблэн сохижо байба. Уран гарнуудтаа сабшуур алха барьяад, тоншожо, наадажа байһан шэнгеэр намда харагдаба. Уданшьегүй түмэр дээрэ элеэр Ленинэй түхэл дүрсэ бии болошоо һэн.

Пурбо Суранхоевич Хяагта нютагта түмэршэ дарханай бүлэдэ түрэһэн юм. Багаһаа дархалха дуратай Пурбо, модоор элдэб амитадай дүрсэнүүдые һиилэн хэхэдээ, зурахадаа бэрхэ һэн. Абынгаа кузницада ошожо, түмэр түдэгэ тоншохо, бариха ехэ дуратай байгаа. Һиилэхэдээ бэрхэ, зурааша хүбүүнэй онол шадабаряа дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь, Захааминай, түмэр дээрэ зурагуудые хэблэн сохидог байһан бэрхэ мэргэжэлтэн Дэмбрэл Сагадаевич Бадмаев ехэтэ туһалжа, саашанхи ажабайдалайнь харгы тодоруулаа һэн. Иигэжэ бэеэ олоһон Пурбо Суранхоевич бүхы наһаяа, арад зоноо уран һайханай хэрэгсэлнүүдээр, зурагуудаар хангаха, нютагайнгаа соёл культура дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулха гэжэ шиндээ һэн.

Тэрээнһээ хойшо олон жэл үнгэрөө. Хэды ехэ ажал хэгдээ гээшэб? Уран һайханай ба литературын хэдэн выставкэнүүдтэ хабаадажа, бүтээлнүүдээ хүн зондоо харуулааб. Свердловск хотодо болоһон искусствын декадада тэрэнэй бүтээһэн «Барилдаашад», «Сур харбаан», «Моридой урилдаан» гэһэн триптих ехэ һайшаагдаа. Габшагай ажаллаһан туладаа Пурбо Суранхоевич Буряадай Республикын габьяата ажал ябуулагшын нэрэ түрэдэ хүртөө һэн. Буряадаймнай бэлигтэй уран гарта П. Намсараев ерэхэ зун Владивосток хотодо болохоёо байгаа зонын 4-дэхи выставкэдэ табиха зүйлнүүдээ бэлдэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. С. Намсараевай «Хууршад» гэһэн уран һайханай бүтээл.

Д. ГАРМАЕВАЙ фототекст.

ҮБЭЛЭЙ АМАРАЛТЫН ҮЕДЭ...

АЯНШАЛАГТЫ, ҮХИБҮҮД!

Энэ жэлэй үбэлэй амаралтын үедэ манай республикын үхибүүд тон һонирхолтой аяншалгануудые хэхэ гүйсэд арга боломжотой. Хүүгэдэй республиканска туристическэ станци энээнине эмхидхэхэ юм.

Хүдөөгэй һургуулинуудай һурагшанар Улаан-Үдэ ерэжэ, түб хотынгоо промышленна предприятинуудтай, музейнүүдтэй, һонирхолтой түүхэтэ газарнуудтай танилсаха, театр, кинонуудта ороха.

Мүн Захааминай аймагай Михайловкын, Улаан-Үдын аймагай Доодо-Жиримэй, Загарайн аймагай Горхоной, Хэжэнгын аймагай Дээдэ-Хэжэнгын, Хориин аймагай Дээдэ-Тайлсын дунда һургуулинуудай, Сэлэнгын аймагай олохон һургуулинуудай һурагшанар Ленинград, Волгоград, Ульяновск, Киев, Ереван, Новосибирск хотонуудаар, Крымээр ябаха.

Хүүгэдэй республиканска туристическэ станциин географическа, туристическэ бүлгэмүүдэй гэшүүдһээ бүридэһэн бүлэг һурагшанар декабриин 21-һээ 23 болотор Шэтэ городоор ябажа ерээ. Хүршэ городойнгоо музейнүүдтэй танилсахадаа хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейн байгаалиин таһагые ехэ һайшаажа хараабди гэжэ 1-дэхи интернат һургуулиин һурагша Соня Шагдарова [illegible] хөөрөө һэн.

Минералогическа музейн хүдэлмэрилэгшэд эдир туристнуудта яһала горитой үнэтэ минералнуудай суглуулбари бэлэглээ.

Иимэ һонирхолтой аяншалгануудай тон туһатай байһаниинь эли. Тиимэһээ энэ талаар багшанар түрэлхидэй эдэбхи үүсхэл гаргадаг һаань, һайн һэн. Харин Загарайн аймагай Эрхирэгэй дунда һургуулиин һурагшанарай Ереван ошохо һанаатай байһыень түрэлхидынь арсажа, һургуулиин директор захилаа һөөргэнь абаха баатай болоо.

Иимэ ушарнууд хүүгэдэй республиканска туристическэ станциин хүдэлмэридэ горитой һаад ушаруулна. Түрэлхидэй энэ хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандадаг һаань, һайн һэн.

Үхибүүдэй амаралтынгаа сагые хайшан хэрэгээр бэшэ, харин аша туһатайгаар үнгэргэхынь тулада горитой юумэн хэгдэнэ. Тиимэһээ «аяншалагты, үхибүүд!»

ҺОНИРХОЛТОЙ БАЙХА

Постышевой нэрэмжэтэ пионернүүдэй байшан. Шэнэ жэлдэ угтамжа түлэг дундаа. Эдир моделистнүүд ёлко гоёохо нааданхайнуудые, Саһан-Дүүхэйн малгай хэнэ. Харин кукольна театрайхид Шэнэ жэлдэ табиха зүжэгөө дахин дахин наадана. Зарим таһагууд сооһоо ирагуу һайхан хүгжэм, дууншье зэдэлхэ юм.

Эндэ үбэлэй амаралтын үедэ гоё һайхан ёлконууд үнгэргэгдэхэ. Байшангай таһалга коридорнууд «үльгэр туужын орон» болонхой юм. Баба-Яга, Шүдхэр, Баабгай, Шандаган, Үнэгэн, Жабар-Үбгэн, Саһан-Дүүхэй, Шэнэ жэл... Эдэнэр үхибүүдые угтана, хүхюутэй, энеэдэтэй зүжэглэмэл наадан харуулагдаа.

Мүн лэ иимэ ёлконууд хотын театрнууд, соёлой байшангууд соо эмхидхэгдэхэ. Тиимэһээ, хүндэтэ үхибүүд, таанадые энэ ёлконуудтаа уринабди. Шог энеэдэн, Жабар-Үбгэнэй амтатай бэлэгүүд таанадые угтаха. Һонирхохол байхат!

«ЭРДЭМЭЙ» РЕПЕРТУАР

Хүүгэдэй «Эрдэм» кинотеатр үхибүүдэй амаралтын үедэ һонирхолтой утреннигүүдые, конкурснуудые эмхидхэхэ. Жэшээлхэдэ, 1974 оной январиин 1-дэ «Шэнэ жэлэй дуунууд зэдэлнэ» гэһэн утренник үнгэргэгдэбэ. Энээнһээ гадна, таабаринуудта, ёлко тойроод наадаха наадануудта зорюулһан, «Бидэ дуулана, хатарнабди» гэһэн утреннигууд, үбэл тухай шүлэгүүдэй конкурс, «Шинии дуратай номууд» гэжэ темээр хөөрэлдөөнүүд болохо.

1973 оной декабриин 30—31-һээ эхилээд, 1974 оной январиин 10 болотор үхибүүдтэ зорюулагдаһан уран һайханай фильмүүд кинотеатрай экран дээрэ гараха.

«Чудак из 5 «б», «Я вас любил...», «Пеппи в стране Така-Тука», «Точка, точка, запятая», «Ох, уж эта Настя!», «Приключения желтого чемоданчика», «Полонез Огинского» гэхэ мэтын фильмүүд хүүгэдэй анхаралда табигдаха, мүн мультфильмнүүдэй шэнэ суглуулбари харуулагдаха.

Харин театрай фойе соо уран гоёор шэмэглэгдэһэн ёлко Шэнэ жэлэй галнуудые толоруулан, таанадые; хүндэтэ үхибүүд, «Эрдэм» кинотеатрта ерэхыетнай уриха юм.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

ХУН ШУБУУД ЮУНДЭ ХАТАР НААДАДАГ БЭ?

ХЭДЭН МЯНГААД хун шубууд Одесскэ областиин урда захаар үбэлжэхэсэ улэдэг юм. Эдэ шубууд гол түлэб далайтай ниилэдэг Алибей, Сасык, Шагана гэхэ ехэ нуурнуудта байрладаг. Агнууриин ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэд жэгүүртэн тушаа анхарал хандуулна. Уһанай шубуудай хаагуур үбэлжэжэ байһыень вертолёт дээрэһээ адагладаг, тэдээндэ тэжээл хаяжа үгэдэг юм.

— Нэгэтэ ниидэжэ ябаха үедөө һонин үзэгдэл харабди, — гэжэ Ангуушадай ба загаһашадай бүлгэмэй областной соведэй ахалагша охотовед А. П. Куприенко хөөрэнэ. — Сасык нуурай хапзада хэдэн арбаад хун шубууд өөрсэ янзын, гайхалтай һония хатар наадажа байгаа һэн. Нэгэ бүлэг дун сагаан шубууд харзын тэгэндэ тамарна, харин нүгөөдэ бүлэгынь мүльһэнэй хярхагые зүбшан, түхэреэлэн хатарна. Үе үе болоод лэ тэдэ бүлэгүүд һуурияа һэлгэнэ.

Юундэ тиигэнэ гээшэб? Хун шубуудай дүхэриглэн хатар наадахадань, уһан эрьюулгэтэд, «хун шубуута нуур» ходо дүүрэн байдаг.

***

ПЕЛЕДЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН ҺОМОН БАЙГАА ГҮ?..

БРАЗИЛИИН суута футболист Пелегэй, тэрэнэй бүлын байшан гэрэй сонхо руу хэншьеб буудаһан байгаа. Иимэ ушар хэдэн үдэрэй урда тээ тохёолдоо. Юрэдөө, «тушаан боложо тудаһан һомон» байгаа юм ааб даа гэжэ Пеле өөрөө тоолоно. Теэд Сантос хотын полициинхид тад ондоогоор тайлбарилха баатай болонхой. Элирүүлэгдээгүй хоёр хэрэг эдээндэ бии. Түрүүшын хиинь мүн лэ Пеледэ хабаатай юм ха.

Талаан болоходоо, энэ хоёр ушар сүйд татангүй үнгэрөө. Сонхо тудаһан һомон шэлыень тэһэлээгүй: юундэб гэхэдэ, Пелегэй гэрэй сонхын шэл һомондо даагдашагүй байшоо бшуу.

Бразилиин «Жорнал ди дебатис» газетэ энэ гэр тухай дэлгэрэнгыгээр бэшээ. Бэлиг шадабариинь хүндэлэгшэдһөө хоргодон, Пеле хэрэм шэнги гэр соогоо һуудаг юм гээд газетэ бэшэнэ. Гурбан тээһээ хашаагаар хүреэлэгдэһэн ехэ участогтай. Дүрбэдэхи талань далай тээшэ харанхай. Уһанда умбаха газар, бассейн, теннисэй талмай, футболой бишыхан талмай тэндэнь бии. Дохёо тэмдэг үгэхэ түхеэрэлгээр хашаань хангагданхай. Гэрыень тойроһон бүхы талмай телевизионно түхеэрэлгэнүүдээр харагдажа байдаг. Юрэдөөл, Бразилиин банк бүхэн харуулай иимэ һайн түхеэрэлгэгүй байха даа гэжэ «Жорнал ди дебатис» тэмдэглэнэ.

Футболоор ороһон бэшэ, харин спортын хэрэгтэ огто хабаагүй олзо оршын мүнгөөр Пеле энэ хэрэм-гэр барюулһан байха. Элдэб фирмэнүүд тэрэнэй алдар сууе хэрэглэн, ехэ олзо абадаг юм. Энээгээр мүн лэ горитой мүнгэн Пелегэй хармаан хүдар ородог байна. Кофиин баанха, хармаанай фонариин батарейнүүд, эрэшүүлэй хубсаһан, велосипед, үнгэтэ телевизор болон бусад эд бараан дээгүүр «Пеле» гэһэн үгэ бэшээтэй байдаг. Пеле олзо оршонуудыень бүридхэжэ байха контора нээгээд, хэлсээнүүдые баталхын тула адвокадые хүлһэлжэ абанхай.

Пелегэй спортоо орхёод, олзо бэдэрээшэн болошоходонь, Бразилиин хүн зоной дунда тэрэнэй нэрэ хүндэ буураа; зариман шоо үзэнэ. Үдэр бүри тэрээндэ олон бэшэг ерэдэг, тэдэнэйнь дунда заналта хэһэн бэшэгүүдшье бии. Эдэ заналтануud хүсэлдэн, бомбо хаягдажа, гэрэйнь сонхо руу буудагдажа байгаа аалам...

(ТАСС).

ГОРНО - БАДАХШАНСКА АВТОНОМИТО ОБЛАСТЬ. Хорок хотын Соёлой байшангай уран һайханай бүлгэмэй артистнуудай концертнүүдые Памирай хада шадар ажаһуугшад ехэтэ һайшаадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хатаршад (зүүн гарһаа) Д. Дусталиев, М. Джоншоева, А. Назамамадова, С. Дильдорбекова.

ТАСС-ай фотохронико.

ЕВРОПЫН ХОККЕЙЕ ХУБИЛГАХА ХЭРЭГТЭЙ

«Дэлхэйн ба Европын чемпионадһаа гадна, заншалта ямар мүрысөөнүүд хоккейдэ дуратайшуулые хүлеэнэ гээшэб? — гэһэн асуудалтайгаар ТАСС-ай корреспондент В. Кукушкин Швециин суглуулагдамал командын тренер Ч. Свенссондэ, Хоккейн уласхоорондын федерациин (ЛИХГ) гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн, СССР-эй хоккейн федерациин харюусалгата секретарь А. Старовойтовто хандаһан байна.

— Европын хоккей ехээр хүгжөө. Тиимэһээ, минии һанахада, дэлхэйн түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөнтэй хамта бэшэ, харин Европо түбиин чемпионат аминдань үнгэргэхөөр болоо, — гэжэ Челль Свенссон хэлэнэ. — «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө Москвада үнгэргэгдэдэг мүрысөөнүүдтэл адли, хэдэ хэдэн ехэ наадануудые эмхидхэхэ шухала. Эдэ мүрысөөнүүдэй дүнгүүдээр Европын суглуулагдамал команда тодоруулха хэрэгтэй.

— Хоккей нааданда хубилалтануудые хэхэ шухала гэжэ мэргэжэлтэ бүхэн тоолодог болонхой, — гээд тренер хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. — Швециин, Финляндиин бэрхэ бэрхэ олохон хоккеистнүүдые США-гай, Канадын клубуудай хүтэлбэрилэгшэд уридаг байна.

— Свенссонэй һанал бодол бидэнэртэ мэдээжэ юм, — гэжэ А. Старовойтов тэмдэглээ. — Европын олохон оронуудтахи хоккейн мэргэжэлтэдэй ямар хараа бодолтой байһыень мэдэжэ абахые хүсэнэбди. Хельсинкидэ болохо дэлхэйн чемпионадай үедэ ЛИХГ-гэй конгресс үнгэргэгдэхэ байна. Эндэ зүбшэлхын тула һанамжа дурадхалнуудые бэлдэхэбди.

Европын олон федерацинуудай энэ түбиин түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ хабаадаха дуратай байһыень мэдэнэбди. Олон командануудай хабаадалгатай мүрысөө һайнаар үнгэргэжэ болоно. Энээнэй тула национальна суглуулагдамал командануудые һорилго бэлэдхэлэйнь талаар хубаажа, мүрысөө үнгэргэбэл таарам жатай гэжэ тоолонобди. Эдэ бүгэдэ элдэб оронуудай спортсменүүдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүхэ арга олгохо байна.

— «Лондоной арсаланууд» гэжэ профессиональна түрүүшын команда Европодо эмхидхэгдээ гээд мэдээсэгдээ һэн. Тэрээнтэй уулзалгануудые эмхидхэлгэдэ СССР-эй хоккейн федераци ямараар хандана гээшэб?

— Англиин хоккейн федераци тус командые бүридхэлдэ абаа. Канадын профессионалнууд байһан хоккеистнүүд мүнөө эндэ наадана. Эдэнэр Финляндиин, Австриин командануудтай наадаа. Москвагай динамынхидай хабаадаха «Ахерныn кубок» эзэлхын түлөө Стокгольмдохи мүрысөөндэ эдэ хабаадаха байна.

— Һүүлэй жэлнүүдтэ Канадын түлөөлэгшэд профессионалнуудай хабаадалгатайгаар дэлхэйн чемпионат үнгэргэхые нэгэнтэ бэшэ дурадхана...

— Хельсинкидэхи конгресс дээрэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ байха. Теэд ямар шиидхэбэриин абтаха байһыень уридшалан хэлэжэ шадахагүйб.

(ТАСС).

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

14.35 — Һүүлэй һонин. 14.45 — Һургуулиин һурагшадай амаралтын үдэрнүүдэй үедэ. «Забһарлалгын урда тээ 0:1» — Польшын телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхиеэ харуулагдаха. 1-дэхи сери «Бүмбэгэ». 15.15 — Үнгэтэ телевидени. «Лэсси» — США-гай телевидениин уран һайханай фильм. 1-дэхи сери — «Чарли Банана». 2-дохи сери — «Баабгайхан». 16.05 — Үнгэтэ телевидени. «Артлото». 17.05 — 1973 оной эрдэм наукын туйлалта». 17.45 — Үнгэтэ телевидени. «Товарищ бригада» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи сери) түрүүшынхиеэ харуулагдаха. 18.50 — 19.00 — Забһарлалга. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Үнгэтэ телевидени. «Москвагай шэнэ цирк» — телевизионно документальна фильм түрүүшынхиеэ харуулагдаха.

Улаан-Үдэ харуулна:

20.00 — Телевизионно һонин. 20.20 — «Мал ажал — габшагай ажал» гэһэн дамжуулга. 20.50 — «Пропагандистнар ба агитаторнуудта туһаламжа» гэһэн дамжуулга.

«Орбита» харуулна:

21.10 — «Залуу дуушад» — концерт. 22.50 — 23.00 — Забһарлалга. 23.00 — Үнгэтэ телевидени. «Наполовину всерьез» — телевизионно жэжэ зүжэгүүдэй театр. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

20.00 — «Семнадцать мгновений весны» — телевизионно уран һайханай фильм (7-дохи сери).

ҮШӨӨ НЭГЭ ДОКТОР

Буряадай хүдөө ажахын институдай эпизоотологиин кафедрые даагша, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Игнатий Лазаревич Найманов Омск хотын ветеринарна институдта ветеринарна эрдэмэй докторой диссертаци амжалтатай хамгаалба. Энэ нүхэр 35 жэлэй саада тээ тус институт дүүргэжэ, ветеринарна врачай мэргэжэлтэй болоһон байгаа.

Буряадай АССР-эй адууһа малай халдабарита үбшэнүүд ба тэдэнииe эмшэлхэ гол ёһо гуримууд гэһэн асуудалда тэрэнэй диссертаци зорюулагдаһан байгаа. Дурсагдаһан асуудалые нүхэр Найманов олон жэл соо шэнжэлэн үзэжэ, диссертаци бэшэһэн байха юм. Омскын ветеринарна институдай профессорнууд Н. Г. Кондрюнин, Н. Ф. Бельков, Эстониин хүдөө ажахын академиин профессор З. М. Нымм, мүн Москвагай ветеринарна академиин эрдэмтэд Игнатий Лазаревичай диссертацида эрхим һайн сэгнэлтэнүүдые үгэһэн байна. Тиихэдэ эрдэмэй зиндаа олгохо Соведэй адреста манай ороной олохон область ба хизаарнуудһаа 47 эрдэмтын һайн сэгнэлтэнүүд ороһон байна. Тэдэ эрдэмтэдэй тоодо 4 академик, 21 профессор оролсоно. И. Л. Наймановай шэнжэлэлгэдэ тэдэнэр бултадаа һайн гэһэн сэгнэлтэ үгөө.

Игнатий Лазаревич институт дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Буряадай АССР-эй колхоз, совхозуудта 20 гаран жэл соо хүдэлһэн юм. Удаань хүдөө ажахын институдта багшалжа эхилээ. И. Л. Найманов Буряадай АССР-эй габьяата ветеринарна врачай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Манай корр.

ХИЛЫН СААНАҺАА

телефон · телеграф · радио

ПРАГА

ЛЕНИНСКЭ ПОЛИТИКЫН АМЖАЛТА

ТАСС

1973 ондо гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаан нилээд һайжарһан байна гэжэ «Руде право» газетэ жэлэй гадаадын политикын дүнгүүдые согсолходоо бэшэнэ.

Энэнь социалис оронуудай амгалан добтолгын шухала үрэ дүн мүн, КПСС-эй XXIV съездын, социалис гүрэнүүдэй Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай съезднүүдэй программа, Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй зүбшэлэлгын политическэ комитедэй документнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгын үрэ дүн болоно.

Совет гадаадын политика, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр США-да, Францида, ФРГ-дэ ошоод бусаһанай үрэ дүнгүүд ленинскэ эб найрамдалта программа бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн байгаа.

Совет гадаадын политикын үүсхэлтэ алхамууд уласхоорондын шахардуу байдал һулаpуулһан байна. Тиин Европодо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ шахардуу байдал һулараа гээд газетэ бэшэнэ. Нүхэр Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр США-да ошоод байха үедэ гар табигдаһан документнүүд совет-американ харилсаа һайжаруулаа.

ГАВАНА

Нүхэр Фидель Кастро үгэ хэлэбэ

ТАСС

Камагуэй провинцида Кубын революционно зэбсэгтэ хүсэнүүдэй һуралсалда хабаадагшадай үмэнэ үгэ хэлэхэдээ, нүхэр Фидель Кастро иигэжэ мэдүүлээ: «Эгээл энэ үедэ Кубын арадай туйлаһан амжалта, илалтануудта Советскэ Союзай ехэ дэмжэлгэ, туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө гүнзэгы сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэнэбди».

Кубын революциин хүндэ хүшэр сагта Советскэ Союз Кубада ехэ туһа хүргөө һэн гээд Фидель Кастро һануулаа.

Марксизм-ленинизмын, интернационализмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлэгдэһэн революционно зэбсэгтэ хүсэнүүдэй солдадуудай, офицернүүдэй үндэр, сурталбодолтой байһыень премьер-министр тэмдэглээ. Манай олонхи офицернүүдэй Кубын Коммунис партиин гэшүүд байһандань омогорхонобди гээд тэрэ мэдүүлбэ.

ПХЕНЬЯН

КНДР-эй хүдөө ажахын ажалшадай амжалта

ТАСС

Арадай Корейн хүдөө ажахын ажалшад 1973 ондо үйлэдбэриин һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан байна. Республикын хүдөө ажахын олохон кооперативууд орооһо тараанай, нэн түрүүн барайгарай үндэр баян ургаса хуряагаа.

Республикын хүдөө ажахын ажалшад ехэ мяха, үндэгэ, жэмэс, овощ гүрэндэ худалдаа.

Хүдөө ажахын оньһото техникээр, химическэ үтэгжүүлгээр һайса хангагдаһан дээрэһээ иимэ амжалта туйлаһан байна. 1973 ондо хүдөө ажахын ажалшад 4 мянган трактор, олон ашаанай машина абаһан байна.

Корейн Ажалай парти, республикын правительство хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ харюусалгатай зорилго табяа: 1976 ондо 7,5 миллион тонно орооһо таряа хуряаха. КНДР-эй хүдөөгэй кооператорнууд энэ даабаря амжалтатайгаар дүүргэхэ байха гэжэ найдаха үндэһэ баримта бии.

Аша үрэтэй харилсаа холбоон

БАГДАД. (ТАСС). Ирагай республикын президент Ахмед Хасан аль-Бакр Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай Ирагай тогтооһон үрэтэ харилсаа холбоое үндэрөөр сэгнээд, Ирагай республика социалис хани нэгэдэлтэ оронуудтай холбоо барисаагаа улам бэхижүүлхэ гэһэн хараа бодолоо саашадаашье хубилгахагүй байха гэжэ онсолон тэмдэглэбэ.

ПРАГА

Шахтёрнуудай шэнэ жэлэй бэлэг

ТАСС

Хойто Моравиин областьдохи Остравско-Карвинска нүүрһэнэй бассейнэй шахтёрнууд Эхэ орондоо шэнэ жэлэй ажалай бэлэг бэлдэбэ.

Майн нэгэнэй нэрэмжэтэ шахтада Штефан Байцарайлин хүтэлбэрилдэг социалис ажалай бригада хүдэлмэриин 31 үдэрэй турша соо 35.488 тонно нүүрһэ малтаһан байна.

Совет техникээр хангагдаһан энэ коллективэй шахтёр бүхэн халаан соогоо 62 тонно шулуу нүүрһэ малтаа бшуу.

ЭГЭЭН ТААРУУ ЁҺО ГУРИМ

БРАТИСЛАВА. (ТАСС). Социалис хани нэгэдэл хадаа дэлхэй дээрэхи эгээн таарую ёһо гурим болоно гэжэ СЭВ-тэхи ЧССР-эй саг үргэлжын түлөөлэгшын орлогшо Я. Краус Братиславада болоһон пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ.

СЭВ-эй гэшүүн-оронууд социалис ёһоной экономическа харилсаа холбооной нэгэдхэмэл программа бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ амжалтануудые туйлаа. 1950 ондо СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хубидань дэлхэйн бүхы олзо оршын 16 процент хүртэдэг байһан аад, харин 1972 ондо 27 процентнь хүртэдэг болоһон байгаа. 1951—1972 онуудай турша соо национальна доходой хэмжээн 5,5 дахин нэмээ. Энэл үе соо эгээн хүгжэнги капиталис оронуудай национальна доходой хэмжээн оройдоо 2,7 дахин нэмэһэн юм. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудтахи промышленна продукциин хэмжээнэй 1950 онһоо 1972 он хүрэтэр 7.8 дахин, тэрэшэлэн дэлхэйн промышленна үйлэдбэридэ эзэлдэг хубинь 17-һоо 33 процент хүрэтэр дээшэлһэн байна.

США-дахи ангиин байлдаанууд

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Үнгэрэгшэ 1973 он США-да ангиин тэмсэлэй шэнэ дэбжэлтээр тэмдэглэгдээ. Юумэнэй үнэ сэнгүүдэй таһалгаряагүй хүндэрүүлгэдэ, салин хүлһэнэй ахир бага хэм хэмжээндээ үлөөгдэһэн, мүлжэлгэ дарлалтын улам һүжэрөөгдэжэ байһан ябадалда харюу болгон, эндэхи ажалшад тэмсэлэй шалгагдамал арга — стачкануудые эмхидхээ.

Тунхаглагдаһан мэдээнүүдэй ёһоор, жэлэй түрүүшын юһэн һарын турша соо США-да 4.300 забастовко болоо — 1972 оной энэ үеынхиһөө нилээд олон байна.

Үнгэрһэн хугасаа соо автомобильна промышленностиин ажалшад ехэ ехэ буһалгаануудые хээ.

56 заводтой «Крайслер» концернын хүдэлмэришэдэй буһалгаан орон доторхи эгээн ехэ забастовко болоһон байна. «Катерпиллер трактор» компаниин хүдэлмэришэд хэдэ хэдэн дорюун забастовконуудые эмхидхээд, тэдээндэнь 33.000 хүдэлмэришэд хабаадаа. «Дженерал моторс», «Форд мотор» гэдэг мантан томо концерннүүдэй конвейернүүд 1973 ондо хэдэ дахин зогсоогдоһон байха.

Чилиин патриодуудта туһалха зорилгоор

ПАРИЖ. (ТАСС). Франциин Дьеп хотын муниципальна соведэй түлөөлэгшэд Чилитэй һаналаа нэгэдэн дэмжэхэ национальна комитедтэ 25.000 франк дамжуулба. Муниципалитедэй үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн, эстампуудые худалдаха выставкын үедэ энэ мүнгэн суглуулагдаһан байна. Тус выставкэдэ Пабло Нерудын, Пабло Пикассогой дурасхаалда зорюулагдажа, Чилиин патриодуудай тэмсэлые дэмжэн талархалгын тэмдэг болгон эмхидхэгдээ.

САҺАН УЛАРИЛ

Республикын хойто нютагуудта үүлэтэйшэг байха, зарим газарта багаханаар саһан орохо. Урда аймагуудта саһан орохогүй. Баруун тээһээ секундын 3—7 метр. Байгалай хойто эрьеэр 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Һуниндөө 21—26, Байгал шадар 7—12, үдэртөө 4—9, Байгал шадар 0—5, Улаан-Үдэдэ һуниндөө 22—24, үдэртөө 6—8 градус хүйтэн болохо гэжэ Улаан-Үдын авиаметеостанци мэдээсэнэ.

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» 1973 оной декабриин 30-да Москвада үнгэргэгдэһэн ээлжээтэ тиражай дүнгүүд иимэ:

«Спортлото» — 11 (велоспорт), 22 (коньки), 23 (хүнгэн атлетика), 25 (сана-трамплин), 29 (парашютна спорт), 33 (регби).

«Спортлото-2» — 3 (акробатика), 12 (уһанай-моторно спорт), 14 (волейбол), 27 (мотоспорт), 30 (далбагата спорт), 37 (мэргэлэн буудалга).

(ТАСС).

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолабораторная — 33-61.